

Праекты развіцця

Ягадка для раённага торта

Наш чарговы артыкул “з колаў” — пра культуру Лёзненскага раёна. Шчыра скажам, мы пабывалі тут у такім фармаце ўпершыню. Таму нечаканасцяў сустрэлі шмат. Балазе, нечаканасці гэтыя былі адно толькі станоўчыя ды пазітыўныя. Інакш кажучы, падстаў для працягу гаворкі пра культурныя брэндры раёнаў з’явілася больш чым дастаткова.

Яўген РАГІН,
Кастусь АНТАНОВІЧ,
Мінск — Лепельскі —
Бешанковіцкі — Лёзненскі
раёны Віцебшчыны — Мінск

А памяць жыве...

На Лёзненшчыне адразу пачалі здзіўляцца. У вёсцы **Стасева** пачылі бадай адзіныя на Беларусі афіцэрскае могілкі. Тут пахавана 168 малодшых і старшых афіцэраў чырвонай арміі. Аказваецца, у гэтым мястэчку дзевяць месяцаў, з восні 1943 па чэрвень 1944-га, стаў фронт. Праваны ён быў цаной наймаверных высілкаў, у выніку — кожная пядзя стасеўскай зямлі паліта крывёй. Прайшоў час. Вёска стала аграгарадком, шмат што змянілася. Але памяць жыве...

Стасеўскай сельскай бібліятэкай кіруе Валянціна Тарасевіч. Цікавым падалося не столькі шчыльнае супрацоўніцтва ўстановы з мясцовай царквой, колькі тое, што на адным з бібліятэчных стэлажоў захоўваецца вельмі неблагая калекцыя старадаўніх рэлігійных кніг. Для сельскай установы — сапраўдны эксклюзіў. Юны чытач не-не ды зацікавіцца такой кнігай, што рабілася для душы ды веры... А як не — зразумець тое яму дапаможа бібліятэкар разам са святаром.

З Валянцінай Віктараўнай цікава размаўляць. Яна ведае свае фонды і сваіх чытачоў, а таксама гісторыю вёскі, якая стала падчас Вялікай Айчыннай месцам народнага падзвігу. І сама бібліятэка — дыхтоўная ды ўтульная. Адразу відаць, што Стасева — аграгарадок са сваёй адметнай культурай.

Гэтак ж зграбны і СДК. Было тут надзвычай людна — мясцовыя дзяўчаты на сцэне праводзілі рэпетыцыю. Дырэктар Святлана Казакова патлумачыла, што ўстанова рыхтуецца да справаздачнага канцэрта. Парадавала прыстойная апаратура: за выніковую працу адзел узнагародзіў СДК мультимедынай устаноўкай.

Была на рабочым месцы і майстар-метадыст Лёзненскага дома рамёстваў Галіна Гаўрыленка — кіравала сваім гуртком. Справа ў тым, што РДР мае два сельскія філіялы: у Дабрамыслі і ў Стасеве...

Заканчэнне чытайце на старонках 10 — 11.

НОВЫЯ "ЛЯЎКІ"

С. 7

Фота прадстаўлены Дзяржаўным літаратурным музеем Янкі Купалы

Пад заслону адыходзячага года ў прыгранічным Брэсце, Культурнай сталіцы Беларусі-2015, адбылася падзея яркая, на першы погляд зусім нечаканая, але, як аказалася, шчыльна пераплеценая з энергіяй горада над Заходнім Бугам. Гэта і Міжнародны бард-форум імя Уладзіміра Высоцкага “Паласа нейтральная”.

Ці ёсць што сказаць?

Здавалася б, што новага можна сёння распавесці пра жыццё, пра лёс, пра творчасць Уладзіміра Высоцкага? За 35 гадоў пасля яго сыходу сябрамі, калегамі і знаёмымі напісаны кіламетры ўспамінаў. А асабліва скрупулёзныя “старацелі” намагаюцца захаваць кожны яго крок, спасцігнуць кожны рух яго ўтрапанае душы, бясконца цытуюць яго радкі і вобразы, выяўляюць спраўджаныя прароцтвы на-

Рэальная сфера

Люкс Высоцкага

ват у простых словах. А ў паўгоддзе між датамі яго народзінаў і сыходу — 25 студзеня і 25 ліпеня — як доўгачаканае вывяржэнне незгасальнага вулкана, у тэлефіры, куды пры жыцці ход яму быў замоўлены, транслююцца прысвечаныя Уладзіміру грандыёзныя канцэрты вядомых выканаўцаў, з’яўляюцца новыя дакументальныя стужкі, фанаграмы, фатаграфіі. Яго імем ужо назвалі вуліцы, караблі, самалёты, скалы, каньёны, ледавікі і нават астэроід у Сонечнай сістэме. Вершы Высоцкага перакладзены на 209 моваў. У розных краінах і на розных кантынентах праходзяць прысвечаныя яму шматлікія фестывалі, створаны музеі, клубы і супольнасці яго памяці. Энтузіясты-добраахвотнікі вывучаюць яго творчасць, як самавітыя акадэмічныя інстытуты даследуюць

Падзея тыдня

“Я ёташ на гэтай трыбуне не адно...” Свят. Алексіевіч

Беларускай пісьменніцы Святлане Алексіевіч уручана Нобелеўская прэмія па літаратуры за 2015 год. Урачыстая цырымонія, дзе таксама ўганаравалі лаўрэатаў па фізіцы, хіміі, медыцыне і фізіялогіі, эканоміцы, адбылася 10 снежня ў Канцэртнай зале Стакгольма. Узнагароду наша пісьменніца атрымала з рук караля Швецыі Карла Густава.

С. 5

Рэдакцыя плюс...

Кіраўніка Нацыянальнага канцэртнага аркестра Беларусі народнага артыста краіны Міхаіла ФІНБЕРГА мы прызвычайліся бачыць у сцэнічным амплуа — з элегантным матыльком і дырыжорскай палачкай. У сваім невялічкім кабінце, размешчаным ніжэй за зямную паверхню, ён выглядае зусім інакш.

Падрыхтаваў Ілья СВІРЫН

ўмець патлумачыць, што і як належыць выправіць. На гэтым дырыжоры звычайна і спатыкаюцца: зрабіць заўвагу можа кожны, але паспрабуй тут зразумець, што канкрэтна падлягае змене. Адсюль, дарэчы, і ўвесь той брак, які сёння тонамі валіць адусюль. Хто найперш нясе адказнасць за творчыя няўдачы, за нязладжанасць і непрафесіяналізм калектыву? Натуральна, дырыжор.

— Такім чынам, калі ў цябе добры настрой, лепш увогуле не браць у рукі адпаведную палачку...

Фінберг у джынсах і...

Трохі стомлены пасля ранішняй рэпетыцыі (як вядома, гэты кіраўнік спалучае творчыя функцыі з адміністрацыйнымі) ды апрануты ў звычайныя джынсы... Міхаіл Якаўлевіч ці не штодня прыходзіць сюды цягам васьмі амаль трыццаці гадоў, каб вырашаць шматлікія справы свайго знакамітага калектыву. Менавіта ў гэтым будзённым антуражы і адбылася чарговая сустрэча ў фармаце рубрыкі “Рэдакцыя плюс...”

— Які характар мусіць мець дырыжор? Ці можна ў прафесіі быць, так бы мовіць, “добрацькім”?

— Вядома, можна — але ў антракце! У прафесіі ж важна няспынная патрабаваць — і дабівацца таго выніку. А вось які ён павінен быць — гэта пытанне не з простых, і далёка не кожны лідар калектыву ведае на яго дакладны адказ. Калі ў кагосьці з музыкантаў не атрымліваецца, трэба не бэсціць яго ды крытыкаваць, але

— Не, што вы! Настрой у дырыжора заўсёды павінен быць добрым. Ды і патрабаваць трэба не з-пад палкі, але выключна праз павагу — якая, насамрэч, можа быць толькі ўзаемнай. Урэшце, дырыжор мусіць... проста любіць тых музыкантаў, з якімі ён працуе. Інакш, паверце, нічога не атрымаецца.

— А што значыць творчы поспех?

— Ёсць аб’ектыўны крытэрыі: купляе глядач білеты ці не. У цяперашні складаны час гэта асабліва важна. З дзяржбюджэту мы атрымліваем толькі частку фінансавання, астатняе калектыву зарабляе сам. І гэта ўдаецца: за мінулы год на нашым рахунку з’явілася каля 14 мільярдаў рублёў пазабюджэтных сродкаў.

Заканчэнне чытайце на старонках 8 — 9.

“Я родам з дзяцінства” — наогул адзін з лепшых фільмаў у гісторыі нашага кіно, танкіст Валодзя — адна з першых значных роляў акцёра. Тут упершыню прагучалі яго ваенныя песні. Упершыню ў цітрах Высоцкі значыўся не толькі як выканаўца ролі, але і як паэт ды кампазітар. І сцэнарыст фільма Геннадзь Шпалікаў, і рэжысёр Віктар Тураў, і артыст Уладзімір Высоцкі — усе родам з ваеннага дзяцінства. Гэта — асаблівае пакаленне, асаблівай закваскі і асаблівага калібру. Амаль усе свае канцэрты, ці як ён сам называў, сустрэчы Высоцкі пачынаў песняй “Брацкія магільні” з гэтага беларускага фільма. Без абвесткі. Яе ведала ўся краіна. Гэтак жа стрымана і рытмічна, без абвяшчэння ў першым аддзяленні заключнага Гала-канцэрта брэсцкага форуму выходзілі на сцэну сучасныя выканаўцы песень Высоцкага.

Заканчэнне чытайце на старонках 6 — 7.

Культурны кантэкст стасункаў

Прэзідэнты Беларусі і Туркменістана Аляксандр Лукашэнка і Гурбангулы Бердымухамедаў учора наведвалі сумесную беларуска-туркменскую выставу-кірмаш. У час яе адбываецца і знаёмства туркменскага гледача з беларускім мастацтвам. З 11 па 13 снежня культурная частка выставы-кірмашу ўключае канцэрт майстроў мастацтваў Беларусі, выставу твораў дэкаратыўна-прыкладнога мастацтва і майстар-класы народных умельцаў, дэманстрацыю дакументальнага фільма "Беларусь XXI стагоддзе".

Таксама ў рамках дзяржаўнага візіту Прэзідэнт Беларусі Аляксандр Лукашэнка з кароткай экскурсіяй наведаў мемарыяльны комплекс "Народная памяць" у Ашхабадзе, паведамляе прэс-служба Кіраўніка дзяржавы. Лідар беларускай дзяржавы ўсклаў вянок да манумента загінулым у Вялікую Айчынную вайну. Мемарыяльны комплекс адкрыты ў леташнім кастрычніку. Ён уключае помнік у гонар Перамогі ў Вялікай Айчыннай вайне, а таксама манументы, якія ўвекавечваюць памяць загінулых у Геок-Тэпінскай бітве і ахвяр Ашхабадскага земле-трасення. Побач з комплексам — музей. На памяць аб наведванні музея Аляксандр Лукашэнка пакінуў запіс у Кнізе ганаровых гасцей.

Тым часам абмеркаванне перспектывы супрацоўніцтва ў культурнай сферы адбылося ў час Дзён культуры нашай краіны ў Туркменістане. На сустрэчы першы намеснік міністра культуры Рэспублікі Беларусь Ірына Дрыга абмеркавала з намеснікам міністра культуры Туркменістана Бахаргуль Абдыевай пытанні пралангацыі міжурадавай праграмы супрацоўніцтва ў галіне культуры, правядзення абменных Дзён культуры, заключэння дагавораў аб супрацоўніцтве паміж установамі культуры дзвюх краін.

Акрамя таго, была закранута тэма магчымасці стажыровак выкладчыкаў і студэнтаў Туркменістана ў творчых ВНУ Беларусі, магчымасці арганізацыі ў краінах узаемных выступленняў артыстаў цырка. Ішла размова таксама аб правядзенні Дзён беларускага кіно ў Туркменістане і арганізацыі падзеі ў адказ — паказаў туркменскага кіно ў Беларусі. Кінематографісты Туркменістана атрымалі запрашэнне прыняць удзел у міжнародных кінафестывалях, якія праводзяцца ў Беларусі.

Дні культуры Беларусі ў Туркменістане, што пачаліся 6 снежня, завяршыліся сёння. Раней магчымаць пазнаёміцца з беларускай культурай у жыхароў сярэднеазіяцкай краіны была тры гады таму, калі праходзілі Дні культуры Беларусі і Дні беларускага кіно. Дні культуры Туркменістана ў Беларусі прайшлі ў 2010-м і 2014-м. Таксама ў 2012 годзе ў Беларускім дзяржаўным цырку выступі-

ла туркменская група джыгітаў "Галкыныш".

Што да сёлетніх Дзён культуры, то 7 снежня ў ашхабадскім Палацы мукамаў Дзяржаўнага культурнага цэнтра Туркменістана адбылася ўрачыстая цырымонія адкрыцця падзеі. Праграма ўключала выступленні ансамбляў "Харошкі" і "Песняры", народных артыстаў Беларусі Аляксандра Ціхановіча і Ядзвігі Паплаўскай, заслужаных артыстаў краіны Ніны Шарубінай і Алёны Ланской. Работы беларускіх майстроў дэкаратыўна-прыкладнога мастацтва прадставілі на выставе ў Музеі выяўленчых мастацтваў Туркменістана. Беларуская літаратура была рэпрэзэнтавана днямі паззіі.

У Дзяржаўнай бібліятэцы Дзяржаўнага культурнага цэнтра Туркменістана 9 снежня перадалі камплекты выданняў, якія адлюстроўваюць сацыяльна-эканамічнае і палітычнае жыццё Беларусі, яе гісторыю і культуру. Тым жа днём беларускія творцы высадзіліся ў Туркменабадзе. Таксама з 9 па 12 снежня туркменскія гледачы пазнаёміліся з фільмамі "Белыя Росы. Вяртанне", "Сляды апосталаў", "Беларусь. 4 гады вайны", а таксама з беларускай анімацыяй.

Сумесны канцэрт майстроў культуры і мастацтва Туркменістана і Беларусі адбыўся 10 снежня. А ў канцэрце майстроў эстрады, прымеркаваным да святкавання 20-годдзя нейтралітэту Туркменістана, 12 снежня прыме ўдзел Алёна Ланская.

Іван МАСЛЮКОЎ, рэжысёр фільма "Фартуна":

— Для мяне — гэта ўжо чацвёртая стужка, якую здымаю за свой кошт. І, прызнаюся, першая, якой я па сапраўдному задаволены. Адчуваю, што вырас, што фільм атрымаўся жывым, і гэта дае мне натхненне рухацца далей. Бюджэт карціны — 2 тысячы долараў. Сёння я разумею, што з добрай, зладжанай, прафесійнай камандай можна зрабіць за 5 — 10 тысяч прыстойнае кіно. Гэты досвед і дае мне падставу гаварыць, што калі дзяржава захоча, каб у краіне быў кінематограф, яна лёгка можа гэта зрабіць. Мне паддаецца, цалкам у яе магчымасцях стварэнне фонду для падтрымкі праектаў з невялікімі бюджэтамі. Падобны крок адкрыў бы шлях маладым рэжысёрам, сцэнарыстам... Ты прыходзіш са сцэнарыем, паказваеш, што ўжо зрабіў — і табе даюць грошы на канкрэтны праект. Без залішняй цяганіны і далейшых справаздач за кожную капейчыну. Урэшце, гаворка ідзе пра развіццё кінапрацы. Калі будзе створаны такі фонд, праектаў, падобных майму, прысутных тут рэжысёраў, з'явіцца сотні. Пэўна частка з іх, магчыма, не атрымаецца, але, упэўнены, што будуць і цудоўныя карціны. З'яўленне падобнага фонду — зусім не раскоша, а цалкам нармальнае рэч.

Дзень беларускага кіно сёлета адзначаць сапраўды цікава. І не з аглядак на мінулае, а са спадзевам на будучыню. Таму што гэта надзея з'явілася. Не з запускам новага кінапраекта, а з прыходам новага пакалення ў кіно. Маладых людзей, якія гараць за палам здымаць, рушыць кіно наперад, і якія нават маюць нядрэжны вопыт яго стварэння. Вядома, тое пакаленне стала бачным дзякуючы адмысловым кінапляцоўкам — фестывалю "Cinema Perpetuum Mobile", "Бульбамуви" і, вядома ж, "Лістападу". І менавіта апошні зрабіў пляяду новых беларускіх аўтараў больш заўважнай для шырокага кола гледачоў, прадставіўшы іх творы на вялікім экране. Тлустым плюсам форуму стала і правядзенне "круглага стала", прысвечанага праблемам беларускага кіно, агучыць якія папрасілі тых самых маладых кінематографістаў. Меркаванні, якія прагучалі на сустрэчы, мне падаецца важным падаць зараз, напярэдадні святочнай даты. Бо, урэшце рэшт, мы можам казаць пра беларускае кіно ў момант яго трансфармацыі. Але ці адбудуцца пэўныя змены і зрухі ў стану бок, каб развіваць гэты рух далей, пытанне адкрытае.

Занатавала Дар'я АМЯЛЬКОВІЧ

Пытанне ў стратэгіі

Куды рушыць новаму кіно?

віцця кінематографа" можа спыніць развіццё кінапрацы. Замінаць ход незалежнаму кіно нельга. Мяркую, на прыкладзе сёлетняга Нацыянальнага конкурсу многім гэта стала бачна і зразумела.

Па-другое, зараз прагучала думка пра таннае кіно. Я асабіста супраць таго, каб кіно было танным. Кінематограф, на маю думку, мусіць быць якасным. Гэта калектыўная справа, разлічаная на масавага гледача. Праца рэжысёра, сцэнарыста, прафесійны гук, музыка — усё каштуе грошай. Калі мы хочам прывабіць гледача, на вытворчасць патрэбныя сродкі. Так, можа не мільярд, але столькі, колькі трэба рэжысёру для увасаблення ідэі.

Яшчэ я супраць таго, каб кіно здымалася насуперак чамусьці — як адказ камусьці, як палітычныя спрэчкі. Кіно мусіць ісці ад сэрца, а не па нейкай замове. Калі ў цябе баліць і ты пра гэты здымаеш, — тады і будзе вынік. Інакш — энсу няма.

Я рабіла сваю карціну на кінастудыі "Беларусьфільм", выйграўшы конкурс тры га-

ды таму... Але мае стасункі з кінастудыяй так і не склаліся за апошнія гады.

Мітрый СЯМЁНАЎ-АЛЕЙНІКАЎ,

рэжысёр карціны "Адной крыві":

— Падтрымліваючы Аляксандру, хачу сказаць, што калі вышэйзгаданы праект уступіў бы ў сілу год таму, я, напэўна, не здолеў бы зняць свой фільм. А калі б пайшоў іншым шляхам і прапанаваў сцэнарыі "Адной крыві" на конкурс, упэўнены, што пасля першай жа старонкі ніхто не захацеў са мной мець справу. Але я не рабіў фільм аб чымсьці заганным: у карціне ўсё даволі проста, а ідэя, закладзеная ў ёй, — пазітыўная. Усё гэта я да таго, што ўмовы, у якія пастаўлены сёння аўтар, зусім не лепшыя, і прыкра, што могуць

ф о т а ф а к т

Статут у Прэзідэнцкай

Сёлета калекцыя Прэзідэнцкай бібліятэкі Беларусі папоўнілася старадрукамі, важнымі для асэнсавання айчыннай прававой гісторыі. Перліна гэтай калекцыі — выданне Статута Вялікага Княства Літоўскага, выдадзенага ў 1744 годзе. Кніга, прадстаўленая днямі грамадскасці, была набыта ў польскай антыкварнай краме дзякуючы Андрэю Радкову, студэнту гістфака БДУ, які адшукаў выданне і дапамог у набыцці фаліянта. Бібліятэка плануе знайсці і прадставіць іншыя выданні Статута — у электроннай форме.

Фота Кастуса АНТАНОВІЧА

Да ведама

Адкрыта грамадскае абмеркаванне праекта Кодэкса Рэспублікі Беларусь аб культуры. Праект Кодэкса аб культуры, прадстаўлены Міністэрствам культуры краіны для грамадскага абмеркавання, размешчаны на Правым форуме Беларусі. Азнаёміцца з праектам і прыняць удзел у абмеркаванні можна ў раздзеле "Абмеркаванне праектаў НПА".

Меркаванне

Пацеркі і нітка

У Нацыянальным гістарычным музеі краіны адбылася прэзентацыя выставачнага перасоўнага праекта "Беларусь і беларусы". Арганізатар і замоўца праекта — музей, выканаўца — Цэнтр фатаграфіі. Да распрацоўкі канцэпцыі спрычыніліся Інстытут гісторыі і Цэнтр даследаванняў беларускай культуры, мовы і літаратуры Нацыянальнай акадэміі навук Беларусі.

Пётра ВАСІЛЕЎСКИ

Перасоўны праект Нацыянальнага гістарычнага музея.

Газета **КУЛЬТУРА** ШТОТЫДНЁВАЯ ГРАМАДСКА-ПАЛІТЫЧНАЯ, ДЛЯ ДАСУГУ (КУЛЬТУРА, МАСТАЦТВА) Выдаецца з кастрычніка 1991 года.

Заснавальнік — Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь. Рэгістрацыйнае пасведчанне № 637, выдадзена Міністэрствам інфармацыі Рэспублікі Беларусь.

Галоўны рэдактар — Сяргей Сяргеевіч ТРАФІЛАЎ. Адказны сакратар: Вольга НАВІЦКАЯ; рэдактары аддзелаў: Надзея БУНЦЭВІЧ, Барыс КРЭПАК, Настасся ПАНКРАТАВА, Яўген РАГІН, Ілья СВІРЫН аглядалынікі рэдакцыі: Дар'я АМЯЛЬКОВІЧ, Аліна САУЧАНКА, Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ; спецыяльныя карэспандэнты: Пётр ВАСІЛЕЎСКИ, Алег КЛІМАЎ, Алена ЛЯШКЕВІЧ, Канстанцін АНТАНОВІЧ; мастацкі рэдактар — Наталля ОВАД; карэктар — Галіна МАХНАЧ.

Сайт: www.kimpress.by. E-mail: kultura@tut.by. Адрас рэдакцыі: 220013, Мінск, пр. Незалежнасці, 77. Пакоі: 16-28, 94-98, чацвёрты паверх. Тэлефоны: (017) 286 07 97, (017) 334 57 23. Тэлефон-факс: (017) 334 57 41. Рэкламны адзел: тэл. (017) 286 07 97, 334 57 41. Выдавец — Рэдакцыйна-выдавецкая ўстанова "КУЛЬТУРА І МАСТАЦТВА", 220013, Мінск, пр. Незалежнасці, 77. Пакоі: 16-28, 94-98, чацвёрты паверх. Бухгалтэрыя: (017) 334 57 35.

Аўтары допісаў паведамляюць прозвішча, поўнае імя і імя па бацьку, пашпартныя звесткі (нумар пашпарта, дату выдачы, кім і калі выдадзены пашпарт, асабісты нумар), асноўнае месца працы, зваротны адрас. Аўтарскія рукапісы не рэцензуюцца і не вяртаюцца. Меркаванні аўтара могуць не адпавядаць пунктам гледжання рэдакцыі. Аўтары нясучы адказнасць за дакладнасць матэрыялаў. *Матэрыял на правах рэкламы.

"Культура", 2015. Наклад 5 192. Індэксы 63875, 638752. Рознічны кошт — па дамоўленасці. Падпісана ў друку 11.12.2015 у 15.20. Замова 4907. Рэспубліканскае ўнітарнае прадпрыемства "Выдавецтва "Беларускі Дом друку". ЛП № 02330/106 ад 30.04.2004. пр. Незалежнасці, 79, 220013, Мінск.

быць яшчэ горш. У той час, як усё мусіць быць наадварот: яны павінны дапамагаць аўтару раскрывацца, а не абмяжоўваць яго. Тады і кіно акажацца шчырае, моцнае, а не падробка, выпактаваная ў кампрамісах.

Арцём ЛОБАЧ, рэжысёр фільма "Шлях у Дамаск":

— Я зараз працую ў дакументальным кіно, і ў параўнанні з маімі калегамі, занятымі ў ігравым кінематографе, мне прасцей. Але часцяком падчас сваёй практыкі я адчуваю, што мне не хапае ведаў. У гэтым плане вельмі ўдзячны Янушу Гаўрылюку, які ладзіць сустрэчы, майстар-класы, што дапамагаюць маладым кінематографістам атрымоўваць пэўныя веды, займацца самаадукацыяй. Вельмі карысным падаўся і вопыт індустрыяльнай платформы на "Лістападзе": усё гэта важныя рэчы, якія матывуюць рухацца далей, і недахоп якіх мы адчувалі.

Аляксандр ДЗЕБАЛЮК, суржысёр праекта "Хранатоп":

— Сёння глядач настолькі дасведчаны, выхаваны, развіты, што бюджэт фільма, тое, за колькі была зроблена карціна, яго ўжо не хвалюе: на першы план выходзіць рэжысура.

Цудоўна, што зараз мы ўсе пачалі здымаць сваё кіно, выдатна, што нас многа, магчыма, у будучыні мы падызем да пэўнай крытычнай масы, якая "стрэліць"... Але пакуль гаварыць пра гэта рана. Пытанне доступу да глядача — вось што, на маю думку, сёння з'яўляецца галоўнай праблемай для кінематографістаў. Я маю істотны досвед дыстрыб'юцыі незалежнага кіно і магу сказаць: сённяшняя сістэма пракату, у прыват-

насці, у Беларусі, — гэта бэтонная сцяна, якую нічим не прабіць. На названым рынку нас ніхто не чакае, не хоча дапускаць, і калі такую праблему не агучыць, адзінай пляцоўкай для беларускіх незалежных кінематографістаў застаецца "Лістапад". Але мы ўсе разумеем: гэта мусіць быць толькі пачатак.

Андрэй КУРЭЙЧЫК, рэжысёр карціны "ГараШ":

— Я згодны з Сашам Дзэбалуком: галоўная праблема сённяшніх дзён — злучэнне беларускага кінематографа і беларускага глядача. Я не веру, што дзяржава дасць вялікія грошы на кіно. Не веру ў конкурс, які зараз існуе. Адзіны варыянт атрымаць сродкі — прывабіць глядача да свайго кіно. Я тое прайшоў са сваім "ГараШом": было два сеансы — стала чатыры. Я не да-

ваў бясплатных запрашэнняў. Пакінуў толькі восем месцаў для здымачнай групы, і ўсё. Астатнія куплялі білеты — і залы былі поўныя. Я разумею, што многія з іроніяй глядзяць на мой расійскі вопыт камерцыйных карцін, але менавіта такога кшталту досвед сёння патрэбны Беларусі. І пасля падобнага ажыятажу да мяне звярнулася буйная дыстрыб'ютарская фірма. Бо, як кожная бізнес-кампанія, яна хоча такое кіно, на якое пойдзе глядач. Таму яна звярнула ўвагу на "ГараШ". Мяркую, аkurat мой мінулы вопыт і дазволіў мне ў канкрэтным праекце рэалізаваць свой інтарэс.

Андрэй КУДЗІНЕНКА, куратар праекта "Хранатоп":

— Наконт пракату. Уся сістэма яго даўно ўжо лягла — у тым ліку, у Расіі. Ты,

Андрэй, робіш поўныя залы за кошт сваёй PR-дзейнасці, а не дэзэзольнасці цяперашняй сістэмы. Яна не павінна працаваць толькі ў выхадныя — ва ўік-энды, але мусіць дзейнічаць год два. Патрэбна, каб працавалі нейкія альтэрнатыўныя пляцоўкі, адмысловыя праграмы, што задаюць пэўны фармат работы з глядачом. Гэтакаса не ўсе фільмы маюць аказацца папулярнымі, скажам шчыра. Трэба абмяркоўваць і тое, а куды, увогуле, ідзе пракат? Такія рэжысёры, як Содэбэрг, Скарсээ сыходзяць у серыялы. Аднаведна, расце колькасць камерцыйных каналаў, дзе гэтыя серыялы паказваюцца, але ў нас згаданы прыклад таксама не працуе. Таму пра тую пытанні таксама трэба думаць. Пракат — гэта галоўны наш боль.

Мы свой праект і прыдумалі ў тым ліку таму, каб арганізоўвацца, дапамагаць адзін аднаму, паспрабаваць прабіцца да глядача. Сёння сітуацыя для рэжысёраў проста прыніжальная. Я маю досвед працы на нашай кінастудыі: на жаль, гэта была

штодзённая вайна. Мне падзецца, што гэта прэцэдэнт: асноўны прадукт нацыянальнай кінастудыі — трыццацісортныя серыялы для суседняй дзяржавы. Няма стратэгіі, датычнай нацыянальнага кінематографа, — скажам шчыра.

Па-другое, паміж кінематографістамі — адсутнасць кантактаў, злучанасці. Адзін другога не чуем, толькі праз "Фэйсбук" неяк стыкуемся. Давайце рабіць нейкія платформы, абмеркаванні... "Лістапад" — адзіны кінафестываль на краіну, а павінна быць трыццаць падобных форумуў! Давайце, мабыць, неяк адпачкоўвацца.

Андрэй КУЦІЛА, рэжысёр фільма "Госці":

— Калі казаць пра нацыянальнае кіно, я ўпершыню за многія гады адчуў тое,

што ідзе сапраўдны кінапрацэс. Сёння я магу прыйсці і пабачыць на вялікім экране фільмы беларускіх рэжысёраў, адчуць нейкія тэндэнцыі, талент. Гэта вельмі на тхняе і заахвочвае.

Але што далей? "Лістапад" скончыўся, і я зноў буду вымушаны шукаць грошы на свае кіно ў статусе нейкага просьбіта. Спачатку на радзіме, а потым за мяжой — і аніякага задавальнення тут няма, паверце. Усе мы адчуваем, што даўно выспела неабходнасць стварэння сапраўднай беларускай інстытуцыі, якая б займалася размякваннем сродкаў для галіны. Пляцоўкі, на якой будзе ладзіцца адкрыцця пітчынгі, дзе будзе працаваць камісія, а ў яе складзе — не толькі прадстаўнікі Міністэрства культуры, а рэжысёры, кінакрытыкі, журналісты... Магчыма, з яе з'яўленнем штосьці і зменіцца. А пакуль гэта статус прыніжанага паэтаў... Шчыра кажучы, надакучыла.

Фота Аліны САЎЧАНКА, Юрыя ІВАНОВА і з архіва "К"

■ Каментарый з нагоды

3 просьбай пракаментваць асноўныя прапановы, якія прагучалі на "круглым stole", аглядалнік "К" звярнулася на наступны дзень пасля пасяджэння да Ірыны Дрыгі, першага намесніка міністра культуры Рэспублікі Беларусь.

— "Лістапад" сёлета выявіў цэлую пляяду маладых кінематографістаў, здольных здымаць кіно. Ці магчымы з боку Міністэрства культуры рух насустрач гэтаму працэсу?

— Мяркую, што рэжысёры, прадзюсары самі могуць рухацца насустрач дзяржаве. Бо ў нас дзяржаўная падтрымка фільмавытворчасці аказваецца на конкурснай аснове. Штогод ладзіцца адкрыты рэспубліканскі конкурс кінапраектаў, удзел у якім не абмежаваны, скажам так, арганізацыйнай формай той кінакампаніі альбо таго кінапрадзюсара, якія маюць цікавы матэрыял. Галоўнае — кінапраект, што заслугоўвае

ўвагі, і здольнасць забяспечыць яго рэалізацыю. Нагадаю, што ігравыя кінапраекты ў нас фінансуюцца да 70 %, гэта значыць, што 30 % кінакампанія ці прадзюсар мусяць знайсці самастойна — зацікавіць кагосьці ў падтрымцы праекта і яго прасоўванні. Мы ўбачылі рэжысёраў, так, але і рэжысёры, паспытаўшы свае сілы, атрымаўшы пацверджанне, што яны на штосьці здольныя, зараз могуць замахвацца на больш сур'ёзныя праекты, не спыняюцца ў лакальных нішах дэбютнага кіно, а выходзіць на прафесійны конкурс. Калі ў іх будуць цікавыя праекты, вартыя ўважання, чаму б не аказаць падтрымку ў такім кірунку.

— Усё так, але падчас "круглага стала" з боку рэжысёраў выказвалася засцярожанасць у дачыненні рэспубліканскага конкурсу. У асноўным атрымліваецца, што яго выйграюць рэжысёры Нацыянальнай кінастудыі "Беларусьфільм". Ці магчыма такая форма падтрымкі маладых кінематографістаў як заснаванне адмысловага асобнага фонду?

— У фармаце правядзення конкурсу ёсць такая намінацыя, як дэбютны фільм. Аб'яўляецца яна не штогадова, але адпаведная магчымасць існуе. Папярэдне вывучыўшы сітуацыю, мы бачым, што ёсць рэжысёры, кінематографісты, якія

могуць паўдзельнічаць у згаданым конкурсе. Але ў гэтага працэсу ёсць і адваротны бок. Насцяржанаасць маладых рэжысёраў, якую яны выказваюць, зразумелая. Бо выйсці на конкурс патрэбна не са сцэнарыем, а з праектам, пацвердзіўшы тым самым сваю здольнасць забяспечыць стварэнне фільма. Прычым у тую тэрміны, якія будуць агаворвацца ў дамоўце паміж Міністэрствам культуры і кампаніяй-вытворцай. А гэта — вялікая адказнасць. Ці пацягнуць пэўны малады рэжысёр ці маладая кампанія такую адказнасць? Тут яны павінны ўзважыць свае магчымасці. Але ёсць і іншы шлях. Кінастудыя "Беларусьфільм" выйграе часта на конкурсе таму, што ў яе дастатковы творчы і вытворчы патэнцыял. Яна здольная выканаць тую абавязкі, якія на сябе ўзяла. Але магчымы і такі варыянт: цікавыя маладыя рэжысёры, сцэнарысты, як ужо адзначаў дырэктар кінастудыі, могуць прыйсці на кінастудыю са сваімі праектамі. І, аб'яднаўшы высілкі, свае патэнцыялы, паўдзельнічаць у конкурсе і пры падтрымцы дзяржавы рэалізаваць сваю творчую ідэю. Альбо знайсці іншую кінакампанію, зацікавіўшы сцэнарыем, якая далей выйдзе з іх кінапраектам на конкурс, забяспечыўшы не толькі стварэнне кінапрадукту, але прасоўванне яго ў пракат. Бо мы зацікаўлены не толькі ў стварэнні фільма, але і ў тым, каб потым яго ўбачылі глядачы, тэлеглядчы, каб у

нашым пракаце пастаянна прысутнічаў айчыны прадукт. Каб гэта было кіно не толькі для аднаго фестывалю, але тое, якое можна будзе ўбачыць у кінатэатры, на тэлебачанні, якое стане часткай нашай нацыянальнай культуры для шырокіх глядацкіх мас.

— Нацыянальны конкурс гэтаксама падняў пытанне самарэалізацыі кадрў, якое наўпрост залежыць ад уступлення ў дзеянне нашумелага праекта ўказа "Аб некаторых пытаннях вытворчасці фільмаў на тэрыторыі Рэспублікі Беларусь і стымулявання развіцця кінематографа"...

— Падкрэслію, што праекта ўказа, які патрабуецца абмяркоўваць, па якому можна штосьці гаварыць, яшчэ няма. Таму каментарый па гэтым дакуменце — заўчасныя. Праблемы, якія існуюць, скажам, у падтрымцы кіно і ў тым, якую аддачу даюць сродкі, што дзяржава ўкладвае ў кіно, — яны ёсць. І нам хацелася б удасканаліць сістэму аказання дзяржаўнай падтрымкі. У гэтым плане мы збіраем прапановы і разглядаем пытанні удасканалення заканадаўства. Што з іх увойдзе ў канчатковы варыянт праекта ўказа, зараз казаць складана і заўчасна. Адно магу падкрэсліць, што мэтаі дакумента, які будзе распрацаваны, з'явіцца ўдасканаленне падтрымкі і стымулявання развіцця беларускага кінематографа.

выступленне на прэзентацыі міністра культуры і прысутнасць не абы-якой публікі.

Аўтары праекта трактуюць яго як спробу займацца пераканаўча і сісла распавесці пра Беларусь, яе народ, гісторыю, культуру, этнаграфію, побытавыя традыцыі і ўсякія адметнасці, якія вылучаюць нас. Патрэба ў такой экспазіцыі "на ўсе выпадкі жыцця" — каб і ў парыжскай штаб-кватэры UNESCO прадставіць было не сорамна, і вясковаму Дому культуры пасавала, — насамрэч ёсць. Да ўсяго, у гэтым рэчышчы ў свой час працавалі і Літаратурны музей Максіма Багдановіча, і Літаратурна-мемарыяльны музей Якуба Коласа, і Літаратурны музей Янкі Купалы.

Але мне было цікава разабрацца ў тым, ці атрымалася тое, што дэкларавалася?

Найперш, адзначу, што прастора, у якой быў прадстаўлены выставачны праект, вонкава успрымаецца як ягоная частка, хоць ёю не з'яўляецца, а праз гэта цяжка даць навукова-творчай распрацоўцы "Беларусь і беларусы" аб'ектыўную ацэнку. Стэнды выставачнага праекта змешчаны ў зале музея, дзе ахоплены час ад з'яўлення першых людзей на тэрыторыі нашага краю да друкаваных кніг Францыска Скарыны. Асабіста я спачатку успрымаў новыя стэнды і артэфакты музейнай калекцыі як адзінае цэлае. Некаторыя візуальныя спалучэнні падаліся мне даволі гарманічнымі, а іншыя дысананснымі. І толькі потым прыйшло разуменне, што адно другога не датычыць. Відаць, не адзін я такі. І іншыя госці прэзентацыі нярэдка пераключаліся на

шкляныя вітрыны з артэфактамі, адрываючыся ад якасна зробленых стэндаў з фатаграфіямі, дзеля якіх уся падзея і ладзілася. На маю думку, прэзентацыю трэба было рабіць у памяшканні, дзе нішто не адцягвала б увагу ад гэтага выставачнага праекта. Да таго ж у названай музейнай зале было цеснавата, каб разгарнуцца напоўніцу. Карацей, у такіх варунках разгледзець канцэптуальную пабудову праекта, адчуць ягоны сэнсавы стрыжань — справа не самая простая. Гэтыя арганізацыйныя моманты, безумоўна, паўплывалі на маё успрыманне выставы "Беларусь і беларусы".

Вартай ухвалення падзея ідэя аўтараў выставы вызначыць цывілізацыйную ролю зямлі Беларусі ў дзяржаўных фармацыях, часткай якіх у сваім гістарычным

шляху яна з'яўлялася. Гэта — Старажытная Русь, Вялікае Княства Літоўскае, Рэч Паспалітая, Расійская імперыя, СССР, Сёння Рэспубліка Беларусь — важны чынік еўрапейскай і еўразійскай геапалітычнай прасторы. Карацей, ідэя аўтараў праекта не проста добрая, а выдатная! Аднак... Факты нашай чыннай прысутнасці ў найважнейшых цывілізацыйных з'явах і нашага ўплыву на глабальныя працэсы, хай сабе і асцярожна, але канстатуюцца, а высоў не робіцца. А паспаліты глядач усё ж не па тое прыходзіць на выставу, каб загадкі разгадваць. Тым больш глядач замежны...

Паспрабаваўшы аб'яднаць "пад адной вокладкай" мову, літаратуру, традыцыйны касцюм, нацыянальную кухню, спорт, прыроду, мастацтва, палітычную гісторыю,

аўтары выставы пайшлі шляхам ахопу неабсяжнага. Неабсяжнае ж трэба трымаць у галаве, але, калі выходзіш на людзі з нейкай ідэяй, дык мусіць вызначыць для космасу разумныя межы. Інакш цябе папросту не зразумеюць. А найбольш плённым сродкам уплыву на свядомасць падаецца мне не ціск масы разнастайных фактаў, а вызначэнне сэнсавага стрыжня, магістральнай тэмы, на якую, нібы пацэркі на нітку, можна нанізаць найбольш ярскае, эфектнае, запамінальнае, пераканаўчае. Можна ўзяць, скажам, тэму мастацтва, і праз яе паказаць і палітычную гісторыю дзяржавы, і духоўную эвалюцыю грамадства, і драматычны лёс знакавых постацяў краіны. А ці гісторыя фарміравання народнага касцюма — не аповед пра барацьбу і адзінства нацыяна-

льнай традыцыі і вонкавых уплываў, пра змены сацыяльных фармацый і ладу жыцця? Архітэктурна пафасна называюць "каменным летапісам", а распавядае той летапіс пра развіццё тэхналогій і імпорт/экспарт эстэтычных ідэй, пра рэлігійныя войны і сацыяльную згоду. Гісторыя слаўных храмаў і палацаў — адначасова пэтычны эпос і авантурны раман...

І ўсё ж... З пабачанага ў кантэксце перасоўнай выставы "Беларусь і беларусы", замежнік, які ніколі ў нас не бываў, зробіць выснову, што Беларусь — звычайная краіна, дзе ўсяго патроху і ўсё прыкладна роўна ўнікальнае. Краіна, якіх шмат. А Беларусь жа насамрэч адна! Незвычайная і непаўторная. Каб пераканаўча давесці гэту тэзу, трэба добра парупіцца.

Дзяжурны па нумары

Клуб майго юнацтва

Яшчэ раз праехаліся з Кастусём Антановічам па сельскіх клубах, і штогосьці занядужаў. Не фізічна, а маральна. Згадаўся клуб майго юнацтва. А ён зусім не падобны на сённяшня. І справа тут не ў настальгіі. Проста сённяшня вёска і тагачасная — як неба і зямля. Чаму? Пытанне не да мяне. Я толькі пра тое, што заўжды буду памятаць.

Яўген РАГІН

Я — не вясковы. Хоць і з пыльнага, але гарадка. А маці вясковая. Дарэчы, другая па ліку ў Купрэўцы набыла вышэйшую адукацыю. Першым быў паспяваенны рэдактар “Настаўніцкай газеты”. Але гэта так, да слова.

Дык вось, купрэўскі клуб. Дзіўная рэч, вёска больш за дваццаць гадоў як няма, а клуб стаіць перад вачыма, як “жывы”. Жывым ён і быў. Але спачатку патлумачу, якое меў да чыненне я, гарадскі, да сельскіх рэалій: мама кожныя вакацыі, гадоў з васьмі, аддавала мяне на вясковае дзядзькаванне. Можна доўга спрачацца, прыдумаў гэты абрад у сваім творы Караткевіч ці не, але факт маёй біяграфіі застаецца. Кожныя канікулы ў Ветку на калёсах прыезджаў маўклівы дзядзька Ілья, садзіў мяне на сена і вёз на выселкі. Паездка суправаджалася плачам. Маім. Клубам тады быў нязграбны драўляны дамок. Адзінае, што памятаю: кінаперасоўка дэманстравала фільмы на знешняю затынкаваную сценку, бо сцэны і кінажрана ў саміх памяшканні, напэўна, не было. Асаблівай цікаўнасці гэта не выклікала.

А вось калі я падрос і клуб перабраўся ў цагляную аднапавярхоўку, дзе месца хапіла для сцэны, залы ды бібліятэкі, дык сам пачаў ірвацца ў Купрэўку — на ровары, з песнямі і не толькі па вакацыях. Далучыўся не толькі да касьбы, пасьбы, ворыва і начнога агляду чужыя садоў, але да культуры. І ніякіх тут жартаў. Далучэнне пачалося са спорту. Побач з клубам знаходзілася абавязковая валејбольная пляцоўка. А праз дарогу — футбольнае поле. Абавязковыя клубныя “філіялы” не толькі для Купрэўкі. Часу і сіл ставала не толькі набегацца, але і танчыць ледзь не да раніцы. Сёння такія прыклубныя пляцоўкі — рэдкасць.

Цяпер пра клуб. Рэжым працы па выхадных — “калі дзядзька Мішык працнецца”. А прачынаўся ён рана. Цётка Маня — клубная загадчыца — кіравала ўстановай, як кажуць, намінальна. Мішык адкрываў “ачаг” з раніцы, і тут імгненна збіралася грамада. Пераважна мужчынская. Асабліва трымалася малеча. Гулялі ў шашкі, даміно. Тут сцэна знаходзіўся ўваход у бібліятэку. Бог тамама ўсё было на самаабслугоўванні, бо бібліятэкара доўга не было. Чытацкая перавага, як памятаю, аддавалася поўнаму збору твораў украінскага гумарыста Астапа Вішна. Кнігамі пэўны час карысталіся без уліку. Але нічога не гублялася і не прыўлашчвалася. Да касавання ўстановы на паліцах Астапа Вішна заставаўся ў поўным зборы. Дзіва! Але ж і хаты тады не замыкаліся.

Калі б ад цёткі Мані патрабавалі, як сёння, справядчанаць, яна хадзіла б у перадавіках. Уявіце, цягам нядзелі ў клубе прысутнічалі ад пляці да дваццаці чалавек пастаянна з ранку і да вечара. А падчас танцаў народу прырастаў у разы. Дзе вы зараз такое ўбачыце!

Пасля абеду збіралася самадзейнасць: танчыла ды спявала. Мяне гэта тоды не цікавіла: збягаў на сажалку, у лес, у поле па гарох. Тут галоўнае было не праяваць прыезд кінамеханіка з новым “кіном”. Цётка Маня станавілася на кантроль. Маёй задачай было правацца на першы рад. Хто ведае, галоўнае на вёсцы падчас кінасеанса — гэта каментары таго, што адбываецца на экране: “А куды гэта ён? А за што яна яго?”. І бясконцы шэраг усеагульных адказаў. Самае ж галоўнае — танцы. Пад радыёлу з пласцінкамі. “Там, где клён шумит...”. Крэслы зрушаны да сцен, на пятачку — не разгарнуцца з-за ахвотных паказаць харэаграфічны шык. Нават узімку пры сціплым тарэфным ацяпленні з памяшкання патыхала гарачыні. І ніхто не забараняў непаўнагадовым заставацца на танцпляцоўцы пасля строга пазначанай цяпер гадзіны...

Я ўрэшце пра што? Не толькі клуб быў жывы, але і вёска. А гэтыя паняцці, як вядома, узалежаныя. Таму і нядужу цяпер.

Мерапрыемства дзеля мерапрыемства

Вось і начальнік адзела ідэалагічнай работы, культуры і па справах моладзі Петрыкаўскага райвыканкама Вольга Усціновіч-Насека зазначыла, што найбольшы фінансавы ўкладанні раён атрымаў не ад Дзяржаўнай праграмы “Культура Беларусі”, а ад іншай — Дзяржаўнай праграмы сацыяльна-эканамічнага развіцця і комплекснага выкарыстання прыродных рэсурсаў Прыпяцкага Палесся на 2011 — 2015 гады.

— Наш раён, як і некаторыя іншыя раёны Гомельшчыны і Брэстчыны, увайшоў у гэтую праграму, і таму мы змаглі даволі істотна палепшыць матэрыяльна-тэхнічную базу нашых устаноў культуры, — зазначыла Вольга Уладзіміраўна. — Хаця, натуральна, пэўныя сродкі нам выдаткоўваліся і паводле праграмы “Культура Беларусі”. Так, мы змаглі набыць найноўшыя камп’ютары і ноўтбукі ў бібліятэкі раёна, а таксама закупіць розныя музычныя інструменты для нашай ДШМ.

Па словах Вольгі Усціновіч-Насека, даведзеныя паказчыкі па павелічэнні клубных фарміраванняў, як і па наведвальнасці бібліятэк ды канцэртных мерапрыемстваў, удалося выканаць.

— Іншая справа, што зрабіць гэта было даволі цяжка, — кажа кіраўнік сферы. — Таму, натуральна, яшчэ больш канцэртаў за наступныя пяць гадоў зладзіць наўрад ці здолеем. Бо не сакрэт, што да кожнай культурнай дзеі трэба рыхтавацца, пісаць сцэнарыі, прыдумваць нестандартныя хадзі і гэтак далей. Рабіць мерапрыемства дзеля мерапрыемства, пагадзіцеся, не варта...

Вольга Усціновіч-Насека дадала, што пэўныя сродкі — каля 250 мільёнаў рублёў — паводле Дзяржпраграмы “Культура Беларусі” выдаткоўваліся і на рэстаўрацыю Пакроўскай царквы ў Петрыкаве. Але пакуль будаўнічыя работы на гэтым аб’екце працягваюцца...

3D — сваімі сіламі

Яшчэ адна праблема палягае ў тым, што некаторыя кінатэатры Гомельскай вобласці, пра якія згадваецца ў Дзяржпраграме “Культура Беларусі” на 2011 — 2015 гады, не толькі не зазналі капітальнага рамонтна, а нават і не атрымалі сродкаў пад закупку ўсталяўку лічбавых кінапраектараў ці найноўшага кінапраекцыйнага і гукавага абсталявання.

Напрыклад, такую карціну

У “К” № 46 ад 14 лістапада бягучага года быў апублікаваны артыкул Яўгена Рагіна і Кастуся Антановіча “Пакуль гарыць Свяча?..”, прысвечаны развіццю культуры на Віцебшчыне, у тым ліку — у Бешанковіцкім раёне. Артыкул быў накіраваны на рэагаванне старшыні Бешанковіцкага райвыканкама Леаніду Пянькоўскаму.

Рэдакцыя атрымала адказ ад намесніка старшыні Бешанковіцкага райвыканкама па сацыяльных пытаннях Мікалая Зяблоцкага. Вось што ён паша:

“У адказ на Ваш ліст Бешанковіцкі раённы выканаўчы камітэт паведамляе, што ў раёне праводзіцца планамерная работа па умацаванні матэрыяльнай базы, рамонтце памяшканняў устаноў культуры рэгіёна.

Набыццё музычных інструментаў для дзіцячых школ мастацтваў, закупка новых камплектаў сцэнічных касцюмаў для калектываў са званнямі “народны” і “ўзорны”, устаноўка камп’ютараў літаральна ва ўсіх бібліятэчных установах — гэта асноўнае, чым могуць сёння пахваліцца кіраўнікі сферы культуры таго ці іншага раёна Гомельшчыны ў якасці выніка дзеяння Дзяржаўнай праграмы “Культура Беларусі” на 2011 — 2015 гады... Што ж, знаёмая карціна. Бо менавіта пра гэта казалі мне літаральна ўсе кіраўнікі сферы і ў іншых рэгіёнах Беларусі. І гэтыя факты, натуральна, не маглі не радаваць. Але ж калі размова заходзіла пра рамонтныя работы ва ўстановах культуры ці пра забеспячэнне кінатэатраў Гомельскай вобласці найноўшым тэхнічным абсталяваннем, — як гэта, дарэчы, і прадугледжана рэспубліканскай праграмай, — дык тут, на жаль, рэдка знаходзілася што-небудзь аптымістычнае...

Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ

“Недабуды” ў чаканні

Гомельшчына: вынікі Дзяржпраграмы “Культура Беларусі” на 2011 — 2015 гады

■ У вобласці за гэты год **аптымізіравалі 32 ўстановы культуры**. Скарачэнне сеткі устаноў адбылася і ў мінулыя гады, таму выканаць некаторыя пункты, даведзеныя Дзяржпраграмай “Культура Беларусі” на 2011 — 2015 гады, было цяжка.

я асабіста назіраў у Чачэрску. Як патлумачыў дырэктар камунальнага кінавідовішчнага ўнітарнага прадпрыемства “Чачэрскакінавідзасетка” Сяргей Мельнікаў, рамонт мясцовага кінатэатра “Кастрычнік” быў прадугледжаны менавіта Дзяржпраграмай “Культура Беларусі” на 2011 — 2015 гады.

— На жаль, сродкі пад рамонт мы так і не атрымалі, — канстатуе Сяргей Мельнікаў. — Як і не змаглі ўсталяваць у кінатэатры найноўшае кінавідэаабсталяванне, што таксама прадугледжана Дзяржпраграмай. Пакуль што знайшлі выйсце ў абсталяванні невялікага памяшкання, дзе дэманструем фільмы ў 3D-фармаце для б —

10 чалавек на платнай аснове.

Гэта ж, дарэчы, зрабілі і ў Лельчыцах. Па словах начальніка адзела ІРКСМ мясцовага райвыканкама Наталлі Гаўрылавец, літаральна нядаўна — 4 снежня бягучага года — у мясцовым кінатэатры “Беларусь” быў адкрыты невялікі зал на 20 месцаў, дзе цяпер дэманструецца кіно ў папулярным 3D-фармаце. Грошы пад гэтыя мэты, сцвярджае суразмоўца, пайшлі не надта вялікія — каля 150 мільёнаў рублёў.

— У цэлым Дзяржпраграма “Культура Беларусі” нам вельмі дапамагла, дала нейкія арыентыры для працы, — кажа візаві. — Мы выканалі ўсе даведзеныя паказчыкі, хоць, прызнаюся, зрабіць гэта было складана. Адно што не ўсталявалі электронны каталог у раённы краязнаўчы музей. Але сродкі пад гэтыя мэты прадугледжаны ў мясцовым бюджэце, і да канца года гэтае тэхнічнае абсталяванне будзе набыта...

Пакуль толькі праекты

Як я ўжо зазначыў, у першую чаргу цяжкасці ў некаторых раёнах Гомельскай вобласці ўзніклі з запланаванымі адпаведна Дзяр-

жаўнай праграме рамонтамі ва ўстановах культуры. Напрыклад, у начальніка адзела ІРКСМ Брагінскага райвыканкама Ігара Самбука падобных “недабуды” хапае.

— Напрыклад, згодна з Дзяржпраграмай мы павінны былі за гэтыя пяць гадоў правесці рэканструкцыю і капітальны рамонт будынка былой аптэкі пад Брагінскую дзіцячую школу мастацтваў, — заўважае Ігар Васільевіч. — Пакуль што зрабілі толькі праектна-каштарысную дакументацыю, якая пацягнула больш чым на 300 мільёнаў рублёў. Самі будаўнічыя работы запатрабуюць каля 7 мільярд даў. Сума, як бачыце, немалая, і, на жаль, так і не была нам выдаткавана. Таму навучэнцам ДШМ даводзіцца сёння, як і раней, “кватараваць” у Раённым доме культуры.

Ёсць у Брагіне і іншыя праблемныя аб’екты.

— Паводле Дзяржпраграмы “Культура Беларусі” ў райцэнтры таксама планавалася рэканструкцыя будынка былой крамы пад выставачную залу, — працягвае Ігар Самбук. — Яшчэ ў 2012 годзе намі была зроблена праектна-каштарысная дакументацыя на 200 мільёнаў рублёў. У 2013 — 2014 гадах мы правалі на гэтым аб’екце некаторыя работы: замянілі дах і вокны ў будынку, на што пайшоў прыкладна мільярд рублёў. На жаль, пакуль што працягнуць работы нам не ўдалося з-за адсутнасці фінансавання.

Чакае будаўнікоў і Брагінскі РДК.

— Праектна-каштарысная дакументацыя па названым аб’екце была зроблена ў пачатку 2014 года, але далей справы не пайшлі, — кажа візаві. — Справа ў тым, што рамонтныя работы таксама запатрабуюць даволі шмат грошай: прыкладна 9 мільярд даў рублёў. Пакуль што фінансавання пад рамонт мы, на жаль, так і не атрымалі. Вельмі спадзяемся, што ўсе неабходныя работы і ў РДК, і ў іншых аб’ектах сферы культуры райцэнтра будучы выкананы ў наступных гадах. Магчыма, ужо і па іншай Дзяржпраграме...

■ ■ ■

Відавочна, што, хоць Дзяржаўная праграма “Культура Беларусі” на 2011 — 2015 гады паспрыяла ўмацаванню матэрыяльна-тэхнічнай базы шматлікіх устаноў культуры рэгіёна, пэўныя цяжкасці як з выкананнем даведзеных паказчыкаў, так і ў правядзенні запланаваных рамонтаў у многіх арганізацыях сферы таго ці іншага раёна захоўваюцца.

ў раённы Савет дэпутатаў аб выдзяленні падчас планавання раённага бюджэту на 2016 год грашовых сродкаў на рамонт будынка Дома рамёстваў.

У адказ на Ваш артыкул “Пакуль гарыць Свяча?..” паведамляем: загадчык Свячанскага сельскага клуба-бібліятэкі З.А. Матора 29 кастрычніка з 17.40 адсутнічала на рабочым месцы ў сувязі з тым, што выдала насельніцтву кнігі па месцы жыхарства. Загадчык клуба-бібліятэкі папярэджана начальнікам адзела ідэалагічнай работы, культуры і па справах моладзі райвыканкама аб неабходнасці пакідаць тлумачальныя запіскі пра сваё месцазнаходжанне ў працоўны час.

Бешанковіцкі раённы выканаўчы камітэт дзякуе за змястоўныя артыкулы пра культуру раёна і спадзяецца на далейшае плённае супрацоўніцтва з Вашай газетай”.

■ Рэакцыя на рэдакцыю

“На кантролі ўлады...”

Так, завершаны рамонт даху Бешанковіцкага раённага гісторыка-краязнаўчага музея, рамонт фасада будынка і добраўпарадкаваецца тэрыторыя. Аб завяршэнні рамонтна будзе паведамлена дадаткова.

На 2015 — 2017 гады запланаваны капітальны рамонт Бешанковіцкай дзіцячай школы мастацтваў, якая размяшчаецца ў былым палацы Храптовічаў, пабудаваным напрыканцы XVIII стагоддзя. Ужо гатова праектна-каштарысная дакументацыя, праводзіцца работа па рамонтце падвальных памяшканняў. Аб завяршэнні рамонтна будзе паведамлена дадаткова.

За кошт уласных сродкаў устаноў культуры Бешанковіччыны ў 2015 годзе набыў сучас-

ны выгляд Ульскі сельскі дом культуры, дзе адрамантаваны глядзельная зала, санвузел і іншыя памяшканні.

Пытанне рамонтна дома рамёстваў ці выдзялення ўстанове культуры іншага памяшкання знаходзіцца на кантролі ўлады. Адзел ідэалагічнай работы, культуры і па справах моладзі накіраваў хадайніцтва

— Справа ў тым, што толькі за гэты год мы аптымізавалі 32 установы культуры рэгіёна, — адзначыла першы намеснік начальніка галоўнага ўпраўлення ІРКСМ Гомельскага аблвыканкама Вольга Антоненка. — Скарачэнне сеткі ўстаноў адбывалася і ў мінулыя гады, таму выканаць некаторыя пункты, даведзеныя Дзяржаўнай праграмай “Культура Беларусі” на 2011 — 2015 гады, было вельмі цяжка. Напрыклад, мы выйшлі на запанаваныя паказчыкі па павелічэнні колькасці клубных фарміраванняў, наведвальнасці музеяў, а вось іншыя — у першую чаргу, па павелічэнні наведвальнасці бібліятэк ды абнаўленні бібліятэчных фондаў — намі, на жаль, не выкананы.

У гэтым ёсць, натуральна, і аб’ектыўныя прычыны, скажам, тая ж аптымізацыя. Да таго ж не варта забывацца, што, скараціўшы бібліятэчны і клубныя ўстановы, мы працягваем культурнае абслугоўванне жыхароў многіх населеных пунктаў пры дапамозе аўтаклубаў і аўтабібліятэк. Акрамя таго, зазначу: сёння яскрава заўважаецца тэндэнцыя да адмены многіх камерцыйных канцэртаў як у Гомелі, так і па ўсёй вобласці. Гэты факт таксама трэба ўлічваць. Таму я спадзяюся, што ў наступнай Дзяржпраграме “Культура Беларусі” на 2016 — 2020 гады падобных паказчыкаў ужо не будзе. Да слова, мы падрыхтавалі свае прапановы Міністэрству культуры Беларусі і, цалкам магчыма, яны будуць пачутыя...

Што да паляпшэння матэрыяльна-тэхнічнай базы ўстаноў культуры, дык, натуральна, зрабіць усё, што планавалася, мы не змаглі. Хоць і тут ёсць станоўчыя прыклады. Так, напрыканцы мінулага года мы адкрылі музей-сэдзібу ў Чырвоным Беразе на Жлобіншчыне. Сёння ў музейнай установе ўсталявана старадаўняя мэбля, прадастаўленая нам на дэпазіт прыватным калекцыянерам. Таксама варта сказаць, што цягам апошніх гадоў працягваліся работы па стварэнні музея пад адкрытым небам на месцы стаянкі перыяду верхняга неаліту ў вёсцы Юравічы Калінкавіцкага раёна. У наступныя гады чакаецца працяг будаўнічых работ. Акрамя таго, ёсць пэўныя зрухі і ў паляпшэнні матэрыяльна-тэхнічнай базы кінавідэасеткі Гомельшчыны. Так, на сёння ў васьмі раёнах Гомельскай вобласці маюцца кіназалы, абсталяваныя найноўшым тэхнічным абсталяваннем. Натуральна, мадэрнізацыя працягнецца і ў наступныя гады...

К

(Заканчэнне. Пачатак на старонцы 1.)

Мастацка-дакументальныя кнігі Святланы Алексіевіч “У вайны не жаночае аблічча”, “Цынкавыя хлопчыкі”, “Зачараваныя смерцю”, “Чарнобыльская малітва”, “Час сэканд-хэнд”, думаецца, не варта прадстаўляць чытачу. Яны склалі цыкл “Галасы ўтопіі”. Цяпер першы беларускі лаўрэат літаратурнага Нобеля працуе над кнігай пад назвай “Цудоўны алень вечнага палявання”, прысвечанай тэме каханна.

Што ж адбывалася цягам Нобелеўскага тыдня ў сталіцы Швецыі? Напрыклад, у тэматычны музей прэміі Святлана Алексіевіч перадала адзін са сваіх дыктафонаў, на які былі запісаны галасы многіх сурзмоўцаў, што сталі героямі яе кнігі. Сярод падзей насычаных дзён — і канцэрт у гонар лаўрэатаў 2015 года. Яркая і чаканай падзей стала лекцыя пераможцы з Беларусі. Прапануем некалькі вытрымак з яе (© The Nobel Foundation, 2015).

“Я стаю на гэтай трыбуне не адна... Вакол мяне галасы, сотні галасоў, яны заўсёды са мной. З майго дзяцінства. Я жыла ў вёсцы. Мы, дзеці, любілі гуляць на вуліцы, але ўвечары нас, як магнітам, цягнула да лавак, на якіх збіраліся каля сваіх дамоў або хат, як жацьцё у нас, стомленыя бабы. Ні ў каго з іх не было мужоў, бацькоў, братоў, я не памятаю мужчын пасля вайны ў нашай вёсцы — падчас Другой сусветнай вайны ў Беларусі на фронце і ў партызанах загінуў кожны чацвёрты беларус. Наш дзіцячы свет пасля вай-

“Я стаю на гэтай трыбуне не адна...”

Святлана Алексіевіч у дзень абвяшчэння ўрачыстых Нобелеўскіх прамій у галіне літаратуры. / Фота Ціхана ЧАРНЬКЕВІЧА

ны — гэта быў свет жанчын. Больш за ўсё мне запомнілася, што жанчыны гаварылі не пра смерць, а пра каханне. Распавядалі, як развіталіся ў апошні дзень з каханымі, як чакалі іх, як дагтуль чакаюць. Ужо гады прайшлі, а яны чакалі: “хай без рук, без ног вернецца, я яго на руках насіць буду”... Здаецца, я з дзяцінства ведала, што такое каханне...”

“...Флабэр казаў пра сябе, што ён чалавек-пяро, я магу сказаць пра сябе, што я чалавек-вуха. Калі я іду па вуліцы і да мяне прарываюцца нейкія словы, фразы, воклічы, заўсёды думаю: колькі ж раманаў

бясследна знікаюць у часе. У цемры. Ёсць тая частка чалавечага жыцця — размоўная, якую нам не ўдаецца адваіваць для літаратуры. Мы яе яшчэ не ацанілі, не здзіўленыя і не захопленыя ёю. А мяне яна заважыла і зрабіла сваёй палоннай. Я люблю, як гаворыць чалавек... Люблю адзінокі чалавечы голас. Гэта мая самая вялікая любоў і жарсць.

Мой шлях на гэтую трыбуну быў даўжынёй амаль у сорак гадоў — ад чалавека да чалавека, ад голасу да голасу. Не магу сказаць, што ён заўсёды быў мне пад сілу, гэты шлях — шмат разоў я была ўзрушаная і напалоханая чалавекам, адчувала захапленне і агіду, хацелася забыцца на тое, што я пачула, вярнуцца ў той час, калі была яшчэ ў няведанні. Плакаць ад радасці, што я ўбачыла чалавека цудоўным, я таксама не раз хацела...”

“...Што раблю я? Я збіраю штодзённасць пачуццяў, думак, слоў. Збіраю жыццё свайго часу. Мяне цікавіць гісторыя душы. Побыт душы. Тое, што вялікая гісторыя звычайна прапускае, да чаго ставіцца з пагардай. Займаюся прапушчанай гісторыяй. Не раз чула і цяпер чую, што гэта не літаратура, гэта дакумент. А што такое літаратура сёння? Хто адкажа на гэтае пытанне? Мы жывем хутчэй, чым раней. Змест рве фор-

Фестываль студэнцкіх тэатраў, што ладзіцца ў Мінску колькі гадоў запар, вымушае правесці паралелі з навучальнымі музычнымі калектывамі — і канстатаваць, што падобнага форуму студэнцкіх аркестраў у нас, на жаль, няма.

Нагадаю, калісьці існаваў агляд-конкурс, які праводзіўся паміж аркестрамі музычных вучылішчаў і каледжаў краіны. Сёння кожная навучальная ўстанова сама дбае пра тое, дзе і як паказваць свае калектывы. А гэта неабходна!

Праз студэнцкія аркестры мы рыхтуем будучых артыстаў, вучым іх любіць сваю прафесію. Вырашаюць калектывы і выхаваўчыя задачы, садзейнічаюць адпаведнай эстэтычнай скіраванасці навучэнцаў, выпрацоўваюць добры густ. Канцэртныя ж выступленні — гэта не толькі мэта, але і выніковы сэнс існавання вучэбных аркестраў, некаторыя з якіх маглі б “паспрацаваць” і з прафесійнымі калектывамі.

Любое студэнцкае згуртаванне штогод змяняе свой склад. Я не прытрымліваюся меркавання, што

хачоў да класічных першакрыніц.

Цягам года назіраў сумную карціну: сімфанічны аркестр дае па адным канцэрце на месяц, публіка на іх практычна не ходзіць. А між тым, у горадзе ёсць добрыя па акустыцы залы, прычым з канцэртнымі раялямі, змешчаныя вельмі зручна для публікі — у цэнтры горада, адна ад другой непадалёк. Дзве — каледжа імя Сакалоўскага і абласнога драматычнага тэатра — па дарозе ў парк, што вакол Палаца Румянцавых і Паскевічаў. Трэцяя, камерная, названая “Белай гасціўняй” — у самім палацы. Як жа гэта не скарыстаць? Але нічога не змагло б здзейсніцца без узаемаразумення і дапамогі, атрыманай нашым аркестрам ад некалькіх дзяржаўных устаноў і знаных сталічных музыкантаў, пачынаючы з народнага артыста Беларусі, прафесара Ігара Алоўнікава, з якім калектыву супрацоўнічаў і раней.

Такія праекты трэба ўзнімаць толькі кансалідуючы намаганні. Я ўдзячны начальніку вядзела ідэала-

Пераемнасць і інтэграцыя

меркаванне

Віктар ВАЛАТКОВІЧ, загадчык кафедры духовай музыкі БДУКіМ, кіраўнік аркестра духавых і ударных інструментаў “Светач”, беларускага народнага аркестра

студэнты, маўляў, пайшлі “не тыя”. Не бывае дрэнных дзяцей і часоў! Проста да кожнага пакалення (і да кожнай асобы ўвогуле) трэба шукаць свае падыходы. Нават у тым, што склад такіх калектываў надзвычай рухавы і з кожным сезонам змяняецца, можна ўбачыць не толькі відавочныя мінусы, але і схаваныя плюсы. Бо такія аркестры не “старэюць”, назаўжды застаюцца маладымі, не дазваляюць старэць і сваім кіраўнікам. У іх лепш адчуваецца, з аднаго боку, пераемнасць традыцый, з іншага — інтэграцыя, з’яднанне прадстаўнікоў розных курсаў і розных музычных спецыялізацый у адзінае цэлае.

Апошняе тычыцца любых аркестраў: ад сімфанічных і камерных да духавых і народных. Я далёкі ад снабізму і ад таго, каб сцвярджаць, як

некаторыя, што апошнія з вышэйпералічаных абмежаваныя ў жанрах, стылях, выразных сродках. Наадварот! Ужо ў самім іх складзе ёсць тая “разыначка”, што адразу надае ім адметнасць, якую і трэба развіваць. Не бывае дрэнных складаў — як не бывае музыкі лёгкай і сур’ёзнай: ёсць толькі добрая і... “ніякая”.

А колькі новых, не скарыстаных раней інструментальных фарбаў можна знайсці ў спалучэннях розных аркестравых складаў, у іх дыялогу, калі розныя калектывы выступаюць у адной праграме! Такі парад аркестраў — студэнцкіх і прафесійных — можна было пабачыць і пачуць на нядаўнім канцэрце ў Беларускай дзяржаўнай філармоніі, дзе я адзначыў свой юбілей (іншымі словамі, скарыстаў “круглую лічбу” для паказу калектываў).

му. Ламае і змяняе яе. Усё выходзіць са сваёй берагоў: і музыка, і жывапіс, і ў дакуменце слова вырываецца па-за межы дакумента. Няма меж-аў паміж фактам і выдумкай, адно перацякае ў другое. Нават сведка не бяспасны. Распавядаючы, чалавек творыць, ён змагаецца з часам, як скульптар з мармурам. Ён — акцёр і творца...”

“...У мяне тры дамы — мая беларуская зямля, радзіма майго бацькі, дзе я пражыла ўсё жыццё, Украіна, радзіма маёй мамы, дзе я нарадзілася, і вялікая руская культура, без якой я сябе не ўяўляю. Яны мне ўсе дарагія. Але цяжка ў наш час казаць пра любоў”.

Пасля цырымоніі ўручэння прэміі лаўрэатаў Нобеля-2015 мелі магчымасць кароткай прамовы. Сярод іншага, Святлана Алексіевіч сказала: “Пішу. Навошта? Мяне называюць пісьменнікам катастроф. Гэта няпраўда. Я ўвесь час шукаю словы любові. Нянавісць нас не выратуе, нас выратуе толькі любоў, я спадзяюся”. І дадала: “На развітанне я хацела б, каб у гэтай цудоўнай зале прагучала беларускае маўленне, маўленне майго народа. “У адной беларускай вёсачцы старая жанчына праводзіла мяне словамі: хутка мы развядземся з табой у розныя бакі. Дзякуй табе, што ты паслухала мяне і панясеш маю больку людзям. Прашу цябе: калі пойдзеш, агляніся на маю хатку, агляніся не адзін, а два разы. Другі раз чалавек аглядаецца не па чужынцы, а ўжо з сэрца”

К

І так заўсёды: шукаю магчымасці, каб была нагода выступіць маім студэнтам. Той жа аркестр “Светач” пабываў у Германіі, у розных гарадах Расіі. Паўсюль — фурор, прызы, у тым ліку Гран-пры. Вядома, вялікія склады складанай кудысці вывезці, патрабуецца больш грошай, чым на той жа камерны ансамбль. Але імкнуся знайсці замежныя фестывалі, дзе аплочваюць пражыванне і харчаванне, а часам і дарогу, хадзя б часткова. Здраецца, дапамагаюць спонсары. Ёсць, праўда, і конкурсы, якія праводзяцца па дасланных відэазапісах. Але такая форма менш цікавая і можа выкарыстоўвацца, на маю думку, на першым туры, на падрыхтоўчым этапе. Бо для музыкантаў важна атмасфера творчага спаборніцтва, стасункі, што завязваюцца на такіх мерапрыемствах. І магчымасць павучыцца на чужых прыкладах, як трэба ці як не трэба. Такія выступленні стымулююць і ўласна навучальны працэс, бо ў пазедкі, зразумела, мы бярэм лепшых. А знаёмства з калектывамі іншых краін дапамагае лепш адчуваць свае нацыянальныя рысы, захоўваць традыцыі і не толькі на словах ўлівацца ў еўрапейскую культуру.

Заўтра ў Гомелі адкрываецца Першы форум класічнай музыкі. За ўсю гісторыю горада тут яшчэ не было ніводнага музычнага фестывалю, прысвечанага класіцы. Цяперашні — у гонар Бетховена: пяты заключны канцэрт адбудзецца 17 снежня, акурат у дзень 245-годдзя з хрэсьбіна сусветна вядомага кампазітара.

Ідэя такога музычнага свята нарадзілася ў мяне год таму, калі я прыехаў у славу горад над Сожам са сваім першым канцэртм як дырыжор. Звярнуўся ў гарвыканкам, у падначаленні якога знаходзіцца сімфанічны аркестр. Дарэчы, у Гомельскай філармоніі маецца таксама эстрадна-сімфанічны аркестр, але ў яго іншы рэпертуар, па сваім складзе калектыву больш скіраваны да эстраднай музыкі, сімфаджазу, рок-апрацовак. Мне ж хацелася, каб фестываль прыцягнуў увагу слу-

Бетховен у Гомелі?

меркаванне

Мурад АСВІЛ, галоўны дырыжор Гомельскага гарадскога сімфанічнага аркестра, аўтар ідэі і мастацкі кіраўнік Першага форуму класічнай музыкі ў Гомелі

гічнай работы, культуры і па справе моладзі гарвыканкама Таццяне Кручко, дырэктару згаданага каледжа Таццяне Пузырэнка. Дадам, што 7 — 11 снежня, літаральна напярэдадні форуму, у гэтай навучальнай установе прайшоў XIII Міжнародны дзіцячы конкурс “Музыка надзеі”. Так што зала не пустуе, яна мае і сваіх пастаянных наведвальнікаў, а каледж паралельна займаецца некалькімі мерапрыемствамі.

Хацелася б, каб Форум класічнай музыкі ў Гомелі стаў штогадовым. Спідзяюся, надалей знойдуцца спонсары, бо сёлета, на жаль, адшукаць іх не ўдалося. Пэўна, можна бу-

дзе з’яднаць намаганні з Гомельскай абласной філармоніяй, мастацкім кіраўніком якой з’яўляецца народная артыстка Беларусі, цудоўная выканаўца рускай і еўрапейскай вакальнай класікі Галіна Паўлянок. Дый сёлета — ідэй было больш, чым паспелі рэалізаваць. Улічваючы, што фестываль прысвечаны творчасці Бетховена, ва Універсітэце імя Скарыны можна было б правесці лекцыі (хапае музыказнаўцаў, здольных зрабіць іх прыцягальнымі для самай скептычнай маладзёжнай

аўдыторыі), сустрэчы з музыкантамі. У асветніцкіх і рэкламных мэтах планавалі наладзіць кінапаказы, бо дакументальных і мастацкіх стужак пра кампазітара хапае. У бібліятэках — зрабіць стэнды з матэрыяламі пра яго жыццё і музыку. А яна больш разнастайная, чым мы прывыклі думаць, абмяжоўваючыся мелодыяй “Да Элізы” (насамрэч, п’еса называлася “Да Тэрэзы”, але выдаўцы не разабраліся ў почырку).

Упэўнены, форум дадасць у фестывальную палітру горада (а тут праходзяць тэатральныя, харэаграфічныя свята, вядомыя на ўсю краіну і за яе межамі) тыя фарбы, якіх не стае для агульнай культурнай панарамы Гомельшчыны. Сімфанічны аркестр можа стаць “візітуйкай” горада!

Меркаванні занатавала Надзея БУНЦЭВІЧ

Меркаванні калумністаў і экспертаў газеты не абавязкова адлюстроўваюць пункт гледжання рэдакцыі.

Тактыка культурнага развіцця

Арт-маршруты Віцебска

Не таямніца, што адносна турызму ў Беларусі больш-менш упэўнена можна казаць пра прыродны і агра-турызм, а вось гарадскі турызм і экскурсійныя паслугі пакуль не на самым высокім узроўні і амаль пазграмадскай увагай. Між тым патрэба ў іх — вялікая. Таму ініцыятывы, якія цікавяцца гэтым кірункам і маюць што прапанаваць, адразу выклікаюць інтарэс.

У час перформансу ў доме па адрасе вуліца Праўды, 5а.

Адна з ініцыятыў, “Зялёная карта Віцебска”, нарадзілася ў межах праекта “Зялёны горад”, які праводзіцца ў Віцебску і Магілёве. Такія карты гарадоў, друкаваныя і інтэрактыўныя, на карысць жыхароў і турыстаў створаны ў многіх краінах. Яны падтрымліваюць брэнд горада, павышаюць яго турыстычную і інвестыцыйную прывабнасць. Для сучаснай гарадской прасторы гэта не проста трэнд, а сацыяльна неабходнасць. Так, у Магілёве зялёная карта дзейнічае некалькі гадоў.

Тры тэматычныя кірункі — “экалогія горада”, “экалагічны лад жыцця” і “грамадства, культура, экалогія” — ахопліваюць актуальныя праблемныя прасторы. Самі зацікаўленыя грамадзяне могуць далучыцца да працы і запоўніць партал інфармацыяй. Цікава, што, па словах кіраўніка “Зялёнага горада” Марыі Фалалевай, падчас працы над картай прыйшло асэнсаванне: у горадзе з найбагатай гісторыяй мастацтваў няма ніводнага арт-маршруту. Ідэю падхапілі Віцебскі цэнтр сучаснага мастацтва, віцебскія Універсітэт імя Пятра Машэрава і Тэхналагічны ўніверсітэт.

На першым этапе былі выбраны маршруты, прысвечаныя Віцебскай мастацкай школе, постацям Марка Шагала, Казіміра Малевіча і сучасных мастакоў горада. Як заўважаюць куратары праекта дацэнт ВДТУ Наталля Тарабука і старшы навуковы супрацоўнік ВЦСМ Марына Кішэня, іх мэта — даць магчымасць адчуць творчую атмасферу, культурную значнасць Віцебска. Кіруючыся гэтымі мэтамі, студэнтка кафедры геаграфіі ВДУ Волга Рабцава склала змест маршрутаў, а студэнтка кафедры дызайна ВДТУ Руслана Хадзько аформіла праект. Праграмы арт-маршрутаў прадугледжваюць як наведванне тэматычных месцаў, напрыклад, музея Шагала, яго дома, так і сувенірных крам, кавярняў...

Тэматыка маршрутаў пашырыцца: ёсць ідэя праводзіць экскурсіі, складзеныя па індывідуальных замовах. Ладзіць іх пагадзіліся мастацтвазнаўцы ВЦСМ і студэнты профільных спецыяльнасцей ВДУ. Яны ўпэўнены, што матэрыялу для ўвасаблення крэатыўных ідэй засталася шмат. Гэта і гісторыя сядзібы Ільі Рэпіна ў “Здраўнёве”, і творчасць мастака, і дзейнасць аб’яднання “Квадрат”, і народныя рамёствы Віцебшчыны, і вулічныя графіці...

Ініцыятыва дазваляе паказаць горад не толькі ў межах Беларусі, але і на міжнародным узроўні. Напрыклад, цягам 2015 года ў Віцебску прайшоў міжнародны арт-праект “Казімір Малевіч, яго спадчына і ўплыў на мастакоў Захаду”. Мастакі Шон Ханрахан і Дамінік Фі (Ірландыя) ды Джоз Данін (ЗША) прывезлі выставу і перформанс з мэтай паказаць, як мастацтва Малевіча ўспрынята і пераасэнсавана на Захадзе. Перформанс адбыўся на вуліцы Праўды, 5а. Гэта будынак былога Віцебскага народнага мастацкага вучылішча. Ён, дарэчы, займае цэнтральнае месца ў арт-маршруце “Малевіч”, бо тут знаходзілася авангарднае аб’яднанне УНОВИС (“Утвердители нового искусства”), натхняльнікам і лідарам якога быў Казімір Малевіч. Зараз будынак на рэстаўрацыі: там плануецца зрабіць музей.

Волга ЛАШКЕВІЧ
Віцебск

(Заканчэнне.

Пачатак на старонцы 1.)

Былі ў акцёра і яшчэ сумесныя працы з Віктарам Туравым: “Вайна пад стрэхамі”, “Сыны ідуць у бой” і “Кропка адліку”. І праз гады Высоцкі цёпла ўгадваў беларускія дарогі, прыроду, гарады: здымкі фільмаў праходзілі ў Гродне, Навагрудку, Слоніме, куды музыкант часта прязджаў з жонкай — французскай актрысай, знакамітай “вядзьмаркай” Марынай Уладзі. З Віктарам Туравым яны пасябравалі на доўгія гады, спыняліся ў яго праездах у Францыю. Усе гэтыя эпізоды біяграфіі Уладзіміра Высоцкага — і на фотаздымках у музеі, і ў выдадзеных невялікім накладам у 1999 — 2003 гады рарытэтных зборніках “Уладзімір Высоцкі. Беларускія старонкі”, якія цяпер стаяць на паліцах музея.

Ёсць тут і малавядомыя фатаграфіі Высоцкага ды Уладзі з савецкімі памежнікамі і мытнікамі, лісты, сяброўскія прысвячэнні Уладзіміра вартавым мяжы.

Не толькі рэдкія экспанаты, але і напамін пра прысутнасць самога Высоцкага напаяняе аўру ўнікальнага музея. У 1970-я ў гасцініцы “Буг” Высоцкі спыняўся ў адным і тым жа нумары “люкс” на другім паверсе. Спыняўся праездам у Францыю і на зваротным шляху, спыняўся, калі сустракаў Марыну Уладзі. Цяпер тут створаны мемарыяльныя пакоі з фрэскамі на сценах і радкамі яго песень. Захаваны інтэр’ер тых часоў, нязменным застаўся выгляд з акна на аўтамабільны мост, які вядзе да брэсцкага вакзала. З’явілася рэдкая магчымасць стаць пастаяльцам гэтага нумара, паглядзець тут дакументальныя фільмы пра Высоцкага, паслухаць яго песні.

Увосень у раёне мінскай станцыі метро “Грушаўка” ўтварыўся, лічы, культурны кластар: адчыніліся крама-галерэя, музей, а ў адным з офісаў пачалі экспанавання фотавыстаўкі. Да ўсяго, гэты квартал вядомы аматарам драўлянай і цаглянай архітэктуры сталіцы (якая часткова захавалася да сёння і можа лічыцца яшчэ адной атракцыяй культурнага кластару). Заўважым, у спальным раёне няма буйных дзяржаўных устаноў культуры.

Алена ЛЯШКЕВІЧ

Музей ката

Музей ката — прыватны праект. Гэта, хутчэй, галерэя, але з асаблівасцямі: творы мастацтва тут прысвечаны выключна кацінай тэматыцы (“Каты ў горадзе”, “Halloween у Музеі ката”, “Каты на карцінах класікаў”). Некаторыя з іх — яркія, іншыя, можна сказаць, — на мяжы кітчу. Але ж гэта і не мастацкі музей!

Уваход платны, атмасферу ствараюць некалькі жывых коцікаў. Іх можна лашчыць, фатаграфавать, нават забраць дадому пры ўмове ўзнікнення ўзаемнай сімпатыі. Даведацца пра музей — нескладана: рэклама ў вагонах метро і на станцыях, уласны сайт, сацыяльныя сеткі, а уваход — блізка ад станцыі, добра бачны. Мабыць, наведвальнікі бываюць з бліжэйшых дамоў, але і на метро публіка не лянуецца прыехаць.

Люкс Высоцкага

І крыху адкрыццяў

Але і гэта яшчэ не ўсё. Ізраільскі даследчык творчасці паэта Ліён Надэль скрупулёзна вывучыў яго радавод і склаў генеалагічнае дрэва Высоцкіх. Прадзед Уладзіміра па бацькоўскай лініі быў у Брэсце шкловыдзімальшчыкам і... настаўнікам рускай мовы. Яго дзед, Вольф Шлёмавіч Высоцкі (пазней ён змяніў імя на Уладзімір Сямёнавіч), нарадзіўся ў Брэсце 13 красавіка 1889 года, тут жа атрымаў пачатковую адукацыю, а затым тры вышэйшыя адукацыі і званне кандыдата эканамічных навук у Кіеве. На стэндзе музея заглавак “Дзед Уладзіміра Высоцкага... быў асобай артыстычнай”. І фотопартрэт Уладзіміра Сямёнавіча Высоцкага-старэйша-

Музей Уладзіміра Высоцкага ў гасцініцы “Буг” (уверсе).

Адзін са стэндаў музея — пра карані Высоцкага на Брэсцчыне.

га. У капелюшы і ў элегантным гарнітуры — гэта джэнтльмен з цалкам галівудскай знешнасцю і, па ўспамінах родных, “яркі, таленавіты, інтэлігентны, з запалам да навучання і клапатлівым характарам”... На серабрыстай лістоце купчастай кроны генеалагічнага дрэва — усе сваёй гэтай вялікай сям’і, з Брэста, з Жабінкі, з Пружанскага раёна, з Тульскай губер-

Музей легенды ў брэсцкім гатэлі

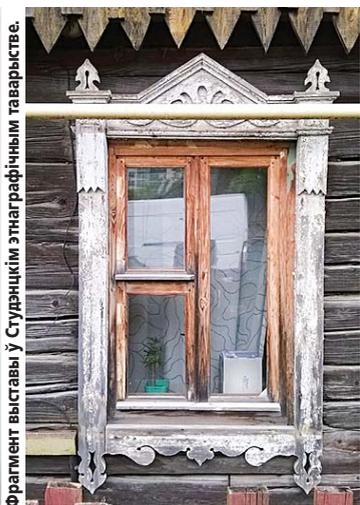
ні — да сярэдзіны XVIII стагоддзя. Наўрад ці сам Высоцкі так дасканалы ведаў сваіх продкаў. Уласна, як і ўсе мы тады. Хіба што па сямейных легендах і аповедах старэйшых.

Але аднойчы я ўсё ж спытала ў музыканта, адкуль у яго жартулівых песнях такая прастамоўная тульская інтанацыя. Я нарадзілася ў Туле, часта там бывала, таму добра адчуваю мелодыку гэтай гаворкі. Высоцкі мне адказаў, што па матчынай лініі яго радня сапраўды з Тульскай губерні, з вёскі Агарова. І што якась з яго прабабуль была прыгоннай актрысай.

Музей і мемарыяльныя пакоі ў гасцініцы “Буг” адкрыліся напярэдадні I Міжнароднага брэсцкага бард-форуму ў гонар Уладзіміра Высоцкага “Паласа нейтральная”. І ўсе гэтыя падзеі маюць сваю перадгісторыю. Галоўны рэдактар “Брэсцкага кур’ера” паэт Мікалай

Аляксандраў невыпадкова 25 гадоў таму абраў радок Высоцкага “Ничего, распогодится” дэвізам газеты, дзе пастаянна публікаваліся артыкулы, архіўныя матэрыялы пра творчасць Высоцкага, пра яго беларускія карані. На пачатку года журналісты газеты пабывалі ў польскім Кашаліне на традыцыйным фестывалі “Страс-

Кластар у Грушаўцы

Ці спрацуе прынцып “культурнага квартала” ў мікрараёне?

Кнігарня як цэнтр

Уваход у “Кніжную шафу” з двара і знаходзіцца яна трохі далей ад метро. Але крама-галерэя не губляецца: на фасадзе шматпавярховіка, у якім яна месціцца, пра яе паведамляе вялікая шыльда. “...Шафа” (назва менавіта беларускамоўная) пазіцыянуецца як аб’яднаная прастора: кнігарня і фотagalерэя. Тут некалькі палічак з беларускімі кніжкамі, шмат прыгожай дзіцячай літаратуры. Фота ў галерэі мяняюцца штомесяц. Праект “Кніжная шафа” вырас з любові гаспадароў да сваёй справы: дырэктар Анастасія Дудкова доўга працавала ў выдавецтвах і марыла пра ўласную кнігарню. Яе муж Іван захапляецца фатаграфіяй, здымае на стужку.

Кнігавыдавец Зміцер Вішнёў адзначаў пра гэты куток: “Пры-

ватным ці дзяржаўным кнігарням у цэнтры Мінску “...Шафа” не канкурэнт, бо знаходзіцца ў спальным раёне. А з часам грушаўцы стануць наведваць імпрэзы”.

Па чацвяргах тут кінапаказы, па выхадных — заняткі для дзяцей і іх бацькоў (даводзіцца наведваць дзіцяці на дзве групы праз вялікую колькасць наведвальнікаў). На заняткі па выхадных приходзяць маладыя маці, кажуць, што для іх гэта вялікая аддушнына. Завітаюць і жыхары суседніх дамоў, проста гуляючы з сабачкамі. Побач некалькі офісных будынкаў, таму частыя госці айцішнікі, якія купляюць добра зробленыя кніжкі. Што да моўных заняткаў, то сустрэчы праходзяць па прынцыпе размоўных клубаў, кштальту тых, якія ладзяцца і для вывучэння замежных моў.

Наведваючы “Кніжную шафу”, угадала вяскоўцыя бібліятэкі, што становяцца цэнтрам культурнага жыцця, асабліва калі там няма клуба. Маленькія чытачы приходзяць “у госці да цёці бібліятэкаркі”, пагуляць, пасядзець. Старэйшыя завітаюць пагутарыць, ідуць у краму ці з працы. Магчыма, грушаўскі праект стане такім жа цэнтрам прыцягнення для мясцовай супольнасці.

Офіс-галерэя

У офісе Студэнцкага этнаграфічнага таварыства экспануюцца фотаработы яго сяброў. Ужо паказаны праект “Блізкае далёкае”, дзе жанчыны выяўлены ў традыцыйных строях і ў сучасным адзенні, выстаўляліся лепшыя здымкі з летняй экспедыцыі па

Фрагмент выставы ў Студэнцкім этнаграфічным таварыстве.

Такія ліштвы — таксама атракцыя Грушаўкі. / Фота аўтара

ці па святым Уладзіміры”, што і стала магутным імпульсам для рэалізацыі ідэі стварэння свайго, беларускага брэсцкага форуму...

Некалі яго паэзія, ролі, песні, яго гітара, яго голас абрынуліся на сучаснікаў метэарытным дажджом. Але часта бывае так, што разам з выканаўцам стале і сыходзіць пакаленне яго гледачоў, слухачоў, ды проста губляецца цікавасць. Уладзімір Высоцкі, Булат Акуджава, “Бітлз” — равеснікі па творчасці, рэдкія з’явы талентаў. Больш за паўстагоддзе таму прагучалі іх першыя вершы, акорды, гармоніі. Яны і сёння застаюцца адзінымі, першымі, так і не пераўздыдзенымі. Я разглядала публіку ў зале філармоніі і на заключным Гала-канцэрце бардаўскай песні. У большасці сваёй — дарослыя, сівыя людзі з добрымі тварамі — яны маладзелі на вачах, калі падпявалі або, нібы малітвы, шапталі словы песень Высоцкага. А жывым нервам фестывалю, яго будучыняй стаў конкурс маладых выканаўцаў.

У адным з інтэрв’ю на пытанне: “Што вы падарылі б любімаму чалавеку?” — Высоцкі адказаў: “Яшчэ адно жыццё”. Калі б усе, хто любіць Высоцкага, маглі падарыць яму яшчэ па адным жыцці, без сумневу, яны гэта зрабілі б. Толькі такое, на жаль, людзям не пад сілу. Але арганізатары форуму ўжо ствараюць новыя планы: у горадзе з’явіцца помнік Высоцкаму, вуліца яго імя. У праграмах будучых фестывалаў — выставы, кінапаказы, новыя пераклады.

Цяжка зрабіць першы крок. Яшчэ цяжэй будзе зрабіць наступны. Але гэта ўжо сапраўды пад’уладна энергіям удзячнага шанавання і любові.

Вера САВІНА,
кінасцэнарыст, журналіст

Ганцавіцкім раёне. І вось 25 лістапада распачалася выстава “Нашы людзі”, дзе сябры таварыства выяўлення “пры поўным парадзе”, у святочных этнаграфічных строях і ў традыцыйным антуражы (на фоне вясковага посцілака). Новы кірунак у дзейнасці з’явіўся дзякуючы фатографам Міхасю і Кацярыне Аракчэвым.

Як грамадская арганізацыя, а не музей ці галерэя, СЭТ не можа на цэлы дзень адчыніць офіс для наведвальнікаў, пасадзіць наглядчыка. Таму не дае вялікай рэкламы ні аб адкрыцці выстаў, ні аб іх працы. Даведацца пра выставы можна толькі на сайце арганізацыі ці на старонках у сацсетках. Але па вечарах у будні ў офісе заўсёды гурткі, таму тэарэтычна пабачыць фота можа кожны ахвотны.

Фактычна дзейнасць таварыства ніяк не змяняе культурную сітуацыю на Грушаўцы: мясцовых жыхароў на імпрэзах бачыць не даводзілася, хаця некаторыя судзі сочаць за абвешчаннямі ў сацыяльных сетках. Але гэта хутчэй выключэнне, чым правіла.

Тры ўстановы пакуль не ўсведамляюць сябе кластарам, хаця і ведаюць аб існаванні адна адной. Напрыклад, у час Месяца фатаграфіі, у якім удзельнічала і “Кніжная шафа”, кожная выставачная прастора прапанавала карту з пазначэннем астатніх выстаў. Магчыма, калісьці такая друкаваная прадукцыя з’явіцца і ў паўнаватарскім кластары на Грушаўцы. Супрацоўніцтва магло б стаць наступным піяр-крокам, а пакуль абмяжоўваецца продажам прадукцыі СЭТа ў “...Шафе”.

У Жодзіне ў чатырнаццаці раз прайшоў Рэспубліканскі конкурс эстрадных выканаўцаў “Белазуўскі акорд”. З ранняй восені ён перамясціўся на познюю. Але ўжо ў трэці раз канкурсанты (з больш як 60 прэтэндэнтаў абралі 16) спявалі ў суправаджэнні Прэзідэнцкага аркестра Рэспублікі Беларусь пад кіраўніцтвам Віктара Бабарыкіна. І ўпершыню замест прыза глядацкіх сімпатый было папярэдняе інтэрнет-галасаванне — па запісах, выкладзеных у Сеціве. Якім жа атрымаўся “ўраджай”? І ці не сапсавалі музычнае надвор’е якія-небудзь “хмары”?

Надзея БУНЦЭВІЧ

Узровень спевакоў быў як ніколі высокі, перавышаючы, трэба прызнаць, агульную планку конкурсу, што ладзіцца кожнае лета ў рамках Нацыянальнага фестывалю беларускай песні і паэзіі ў Маладзечне. Прычын для таго шмат. У Жодзіне не прытрымліваюцца прынцыпу ўўнай “роўнасці”, калі ад кожнай вобласці краіны павінна быць акурат па тры ўдзельнікі, як гэта робіцца ў Маладзечне, з-за чаго ў адным рэгіёне разгортваецца канкурэнцыя паміж патэнцыйнымі лаўрэатамі, а ў іншым — вымушаны прызначыць хаця б каго-небудзь. Першы тур “Белазуўскага акорда” праводзіцца хаця і па дасланых аўдыязапісах, але самімі арганізатарамі, а не кіраўнікамі на месцах, таму сістэма папярэдняга адбору для ўсіх аднолькавая. Спрыяюць тэрміны: хай восень і скупая на сонейка ды цяпло, але не ведае такой наваль, як чэрвенскія іспыты, залікі, цэнтралізаванае тэсціраванне ды іншыя “надзвычайныя справы”, якія перашкаджаюць ехаць на маладзечанскае свята найбольш старанным старшакласнікам і студэнтам. Прыцягваюць у Жодзіне і больш каштоўныя прызы, і вельмі добрыя ўмовы конкурснага побыту. Дадатковым стымулам становіцца магчымасць крыху папрацаваць з Прэзідэнцкім аркестрам краіны, бо вынікам могуць стаць не толькі слушныя падказкі дырыжора ці парады бэк-вакалістаў (прафесіянал заўсёды знойдзе, што можна і трэба папелшыць), але і далейшы ўдзел у асобных праектах славутага творчага калектыву, які не мае ў сваім штаце салістаў-вакалістаў і ўвесь час клапоціцца пра “новыя імёны”.

Пра аўтарытэт конкурсу, нягледзячы на адсутнасць да яго ўвагі СМІ (за выключэннем, бадай, “К” і рэгіянальных выданняў), сведчыць наступны факт. Вырасьлішы прапіярыць “Белазуўскі акорд”, абласное радыё “Мінская хваля” выклала на сваім сайце дасланыя канкурсантамі запісы і прапанавала галасаваць за ўдзельнікаў. Трафік праслухоўванняў на сайце быў такі, што сайт літаральна “лёг” ад перагрузкі. Як прызналася дырэктар станцыі Тамара Вяцкая, уручаючы на гала-канцэрце пераможцаў прыз, піяр атрымаўся не столькі для конкурсу, колькі для самога радыё, бо дзякуючы канкурсантам з’явілася шмат новых слухачоў.

Найбольшую колькасць галасоў (і, па выніках усяго конкурсу,

найбольшую колькасць узнагарод) назбірала маладзечанка Наталія Ламака: да згаданай перамогі на “Мінскай хвалі” далучыліся прыз за сцэнічнае абаянне і спецпрыз маладзечанскага Палаца культуры. Дый у тым, што былі адзначаныя песні кампазітара Алены Атрашкевіч (дададзім, на гэтым фестывалі яе кампазіцый было чатыры!), ёсць і заслуга Наташы, бо тыя ацэньваліся і праз яе выкананне. Ну а сама кампазітар даўно ўжо павінна быць адзначана і за педагогічнае майстэрства: яе выхаванцы заўсёды вылучаюцца высокай культурай выканання, добра распрацаванай унутранай драматургіяй кожнай

было (у тым энесе, што прэтэндэнтаў — хапала, а вось з каштоўным падарункам на гэтую “ганаровую пасаду” штосці не атрымалася). Другой прэміяй была адзначана студэнтка Беларускай дзяржаўнай акадэміі музыкі Яўгенія Крохіна з Гомеля. Яна вылучалася адметным голасам, добрай опернай падрыхтоўкай (літаральна праз некалькі дзён яе бельканта ў найскладанай арыі Джакама Пучыні ўпрыгожвала два сталічных оперных канцэрта запар). Але ці ж яе гэта справа — эстрада?

З аднаго боку добра, што ў эстрадных спевах становяцца ўсё больш запатрабаванымі не толькі доўгія ногі, але і наяўнасць голасу. З іншага ж, адно прыгажосці тэм-

“...Акорд” і акалічнасці

Фота Руслана АНАНЬЕВА

Як конкурс расце і стале

песні, імкненнем штурмаваць усё новае, раней не ўзятыя прыступкі. У той жа Наталлі, у адрозненне ад большасці ўдзельнікаў, абедзве конкурсныя кампазіцыі былі прыныпова кантрастнымі, не паўтараючы пры гэтым яе выступленне на сцэнічным спаборніцтве ў Маладзечне. Вылучалася спявачка і ўласна эстраднай падрыхтоўкай, зусім не павярхоўным адчуваннем новых для яе джазавых павеваў.

Конкурс у чарговы раз нагадаў пра надзвычай балючую праблему айчынай эстрады — адсутнасць сапраўднай нацыянальнай школы ў гэтай галіне. Калі акадэмічны вакал мае даўно складзеныя педагогічныя напрацоўкі і традыцыі, дык эстрадна пакуль ці пераймае іх, ці ідзе навобмацак. Алена Атрашкевіч, маючы глыбокую не толькі кампазітарскую, але і музыкантаўскую падрыхтоўку, пачала закладаць першыя цагліны такой сучаснай эстраднай школы. Але да вялізнага, на ўсю краіну будынка ў некалькі паверхаў, дзе роўна прыступкі вялі б ад пачатковага навучання да вышэйшай адукацыі, пакуль далёка.

Гэта адбылася і на конкурсных выніках. Першую прэмію атрымаў мінчанін Аляксандр Саванец — яшчэ адзін з выхаванцаў Алены Віктараўны. Трэцюю — падзялілі яго землякі Дар’я Хмяльніцкая і Раман Волазнеў (апошні ўвогуле з’яўляецца не столькі спеваком, колькі таленавітай творчай асобай, адоранай музыка і кампазітарскай). Прызамі былі ўганараваны таксама магілёўчанка Лідзія Заблоцкая (за лютую да роднай песні), Руслан Рагалевіч з Мядзельшчыны (за лепшую аўтарскую песню). Артура Якушава прыглядзеў для некаторых сваіх праектаў дырыжор Віктар Бабарыкін. Гран-пры сёлета не

■ Конкурс у чарговы раз нагадаў пра надзвычай балючую праблему айчынай эстрады — адсутнасць сапраўднай нацыянальнай школы ў гэтай галіне. Калі акадэмічны вакал мае даўно складзеныя педагогічныя напрацоўкі і традыцыі, дык эстрадна пакуль ці пераймае іх, ці ідзе навобмацак.

бру і шырыні дыяпазону — малавата. Эстрадныя спевы таксама патрабуюць спасціжэння прафесійных таямніц — не менш, чым оперныя. І гэтак жа пошукаў рэпертуару. Дарэчы, арганізатары задумаліся, як унесці папраўкі ў конкурсныя ўмовы, бо здараюцца выпадкі, калі ў якасці беларускай песні канкурсанты прывозяць кампазіцыі замежных аўтараў, перакладзеныя на беларускую мову, часам самастойна.

Конкурс працягвае развівацца, удасканалвае свае “брэнды”. Конкурсная сімволіка прысутнічала ў лазерна-харэаграфічным шоу, якім пачыналася свята, была адбіта на папках з нотамі ў руках харыстаў, на роспісах сцэнічнага задніку і куліс. Праз год, магчыма, яшчэ адной “фішкай” спаборніцтва можа стаць онлайн трансляцыя праслухоўванняў — у Інтэрнэце, як гэта робіцца на самых прэстыжных конкурсах свету.

На здымку — лаўрэаты “Белазуўскага акорда-2015” (злева направа): Раман Волазнеў, Яўгенія Крохіна, Аляксандр Саванец, Дар’я Хмяльніцкая.

Тактыка культурнага развіцця

“Малітва” пра “Спадчыну”

15 снежня Дзяржаўны літаратурны музей Янкі Купалы адкрывае новую літаратурна-дакументальную экспазіцыю Купалаўскага мемарыяльнага запаведніка “Ляўкі”. Па словах кіраўніка музея Алены Ляшковіч, на абнаўленне было выкарыстана каля мільярда бюджэтных рублёў.

Яўген РАГІН

І ўвогуле, “апгрэйд” музея і яго філіялаў вядзецца досыць планамерна ды эфектыўна. Спачатку, натуральна, была даведзена да ладу экспазіцыя сталічнай установы. Напоўніцу пачалі выкарыстоўвацца мультымедыйныя тэхналогіі. Якасна вырас і ўзровень крэатыўв музейных супрацоўнікаў. Дастаткова згадаць інтэрв’ю з Песняром, апублікаванае колісь на старонках “К”. Адказы на рэдакцыйныя пытанні былі знаходліва і даціпіна “складзены” музейшчыкамі з цытатаў Івана Дамінікавіча. Класік нібыта сышоў з пастамента, стаў для нас больш даступным. На мой погляд — адзін з паспяхоўных эксперыментаў па ўсведамленні таго, кім быў і будзе для нас класік. На гэта ж працуюць святло, гук, галаграфічныя выявы. Асоба Купалы, супярэчлівая, але шчырая і знакавая для незалежнай Беларусі, таго варта.

Шмат зроблена для таго, каб звязць сучаснасць з мінуўшчынай і ў Мемарыяльным запаведніку “Вязынка”. Сваіго часу чакаюць філіялы ў Акапах і Яхімоўшчыне. Як кажа Алена Ляшковіч, экспазіцыя ў Акапах дзейнічае з 1991 года. Выпрабаванне часам яна з гонарам вытрымала, але надышла пара “абсучасніць” і яе. Як і ў Яхімоўшчыне, упор пры гэтым будзе на больш удумлівае выкарыстанне мясцовага матэрыялу. Тут Купала жыў і працаваў, тут думаў і натхняўся мясцовымі шчодрымі краявідамі ды сустрачамі з не менш адкрытымі вяскоўцамі. Письменнік быў дакладным камертонам, што гучаў ва ўнісон з прыродай і людзьмі. Менавіта гэтая канцэпцыя і рэалізоўваецца музейшчыкамі ў выставачных залах...

Але вернемся на Аршаншчыну. Лішне даводзіць, што Ляўкоўскі перыяд — адзін са знакавых у жыцці і творчасці Песняра. Сваё лецішча народны паэт Беларусі называў “беларускай хаткай над Дняпром”. Тут заўжды было завозна і не выводзіліся госці. Колішняя сядзіба Копыскага лясніцтва неўзабаве пераўтварылася ў своеасаблівы сельскі клуб, вяслі і дружны. Перачытаўце верш “Госці”, вы зразумееце, пра што я. Хтосці ўключае твор у нізку “камуністычных”. Пярэчыць тут цяжка. Але для мяне галоўнае іншае: збузаваны жыццём паэт імкнецца знайсці адхланне ў шчырай дружбе. Новая экспазіцыя і імкнецца данесці да нас атмасферу сяброўства, гасціннасці, еднасці. А таксама — паэтвага болю, які яму наканавана несці да скону.

Выніковым працягам даўніх творчых стасункаў установы з дырэктарам “Тэхнамузея” і старшынёй Музейнага апякунскага савета Вадзімам Дзям’яновічам стала чарговая мультымедыйная прынада. Тэлеэкран у адным з ляўкоўскіх пакояў зроблены ў выглядзе акна. Праз яго можна ўбачыць, як Купала прыязджае на лецішча, як абыходзіць з кійком уладанні і гаспадарыць з кошыкам у руках. Кінахроніка тут прыйшла да месца. Між іншым, менавіта ў гэтым пакоі Купала дэманстраваў гасцям мастацкія кінастужкі. Іх сёння таксама можна паглядзець.

А яшчэ 15 снежня на купалаўскае лецішча завітае ўнук аднаго з паэтвавага гасцей, прынясе гармонік, на якім ягоны дзед граў для Івана Дамінікавіча. А на стале будзе “пірог, і лён, і мёд”... Тая музыка загучыць ізноў. А яшчэ мінскія артысты прачытаюць “Спадчыну”, “Малітву”, вершы, якія ніяк нельга аднесці да камуністычных.

Камерыцыйны поспех любога музея — акалічнасць спадарожная. Галоўнае ж у тым, па маім меркаванні, каб экспазіцыя звярнула цябе да сябе самога. Інакш кажучы, часам варта адчуць чужы боль як свой. Гэта іншым разам ратуе ад абыякавасці.

(Заканчэнне. Пачатак на старонцы 1.)

...Менавіта ад Галіны Львоўны мы даведаліся, што брэнд раёна — сунічка, бо мясціны тут лясістыя і багатыя на гэтую сімпатычную духмяную ягаду. У якіх толькі матэрыялах не вырабляюцца сувеніры з яе выявай! Неверагодна, але факт: у раёне было знойдзена некалькі старадаўніх ручнікоў, на якіх вышыта выява сунічкі. Традыцыя!

Міжволі мы параўноўвалі тое, што бачылі на Бешанковічыне, з тым, што давялося сустрэць у Лёзненскім раёне. Апошні выглядаў больш выйгрышна. Чаму? Фінансавыя магчымасці ж быццам аднолькавыя. Начальнік аддзела ідэалагічнай работы, культуры і па справах моладзі Лёзненскага райвыканкама Таццяна Шульган тлумачыць гэта тым, што ў стасунках з кіраўніцтвам мясцовыя работнікі культуры дамагліся поўнага ўзаемаразумення. Няпростая, відаць, гэта справа.

(Не)лірычнае адступленне
Яўгена Рагіна

Як дасягаецца паразуменне з кіраўніцтвам? Пры дапамозе канкрэтнай справы. Мала прыдумаць праект. Неабходна давесці яго важнасць для раёна. Зрабіць раскладку выдаткаў. Паказаць перспектыву і карысць ад доўгатэрміновай рэалізацыі. Праявіць галоўнае майстэрства работніка культуры: прапанаваць спажываць не тое, што ён хоча, а тое, што яму трэба... Цяпер ёсць з чым ісці да кіраўніцтва і аргументавана даводзіць, што ажыццёўлены праект якасна палепшыць культурны імідж раёна. Не я прыдумай гэтую "тэхналогію". Не першы год яе выкарыстоўваюць тыя начальнікі аддзелаў ІРКСМ, якія даўно сталі экспертамі "К" і адчулі нямалую выгоду праектнай дзейнасці. І немалаважная дэталі: старшыня райвыканкама павінен выглядаць не толькі як кіраўнік, які дае "адмашку" на фінансаванне культурнага праекта, але і як яго непасрэдны куратар ці, калі пажадаеце, сааўтар. Вось такія "хітрасці" супольнага ўзаемадзеяння.

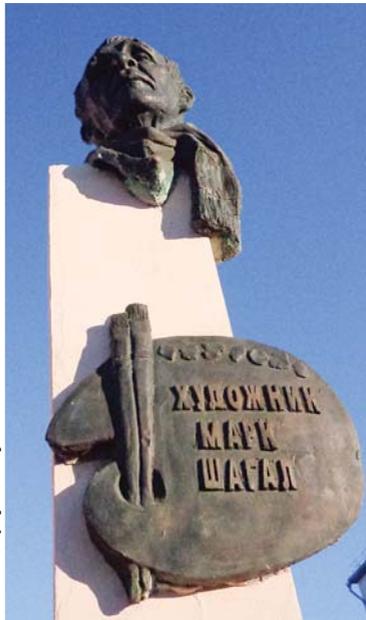
Яшчэ раз аб праектах

Галоўнае пажаданне начальніка аддзела — каб ніхто не перашкаджаў працаваць. Бо ідэй хапае. І той жа "Сунічны фэст" — толькі адзін з напрамкаў праектнай дзейнасці сферы культуры Лёзненшчыны, галоўная мэта якой зрабіць раён пазнавальным не толькі ў вобласці. Не выпадкова наладжаны вельмі шчыльныя стасункі з установамі культуры суседняй Расіі — найперш, са Смаленскам, Ельніям, Рудням і Веліхам. Гэта і прэзентацыйныя канцэрты, і выязныя спектаклі, і абмен досведам. Вось толькі, па словах Таццяны Шульган, сітуацыя ў суседзяў больш складаная, бо ў выніку аптымізацыі рэгіянальная культура ў Расіі моцна пацярпела.

Але вернемся да праектаў, найперш, фестывальных, якія нараджаюцца ў раёне ці не кожны год. Апошнія — "Танцуем разам", мэта якога аднаўляць старадаўнія і ўдасканальваць сучасныя танцы, ды "Спяваючае пакаленне", удзельнікамі якога сталі як калектывы і выканаўцы сталага ўзросту, так і маладыя спевакі. Самымі ж папулярнымі аказаліся сацыяльныя праекты "Сям'я года", "Я — мама", канцэпцыя якіх належыць начальніку аддзела.

Пагадзіцеся, крыўдна, калі фестываль ці свята замест таго, каб стаць традыцыйным, праходзіць толькі аднойчы, так і не атрымаўшы розгаласу і папулярнасці. Разуемоць гэта і ў Лёзне. Згадаем выдатны прыклад. Фестываль самадзейных паэстаў і кампазітараў "Песні сунічных бароў", што па сваіх маштабах даўно перарос раённы ўзровень, а таму налета арганізатары прапаноўваюць зрабіць яго міжнародным.

У чым сакрэт актыўнасці? Можна, у прымусе? Некалькі гадоў таму перад кожным клубам была пастаўлена задача прыдумаць свой гімнічны спеў і сімваліку, знайсці адметныя для мясцовасці абрады і традыцыі. У выніку сёння збіраюцца ўключыць у спіс нематэрыяльнай культурнай спадчыны вобласці Кавалёўскую Кадрылю, актыўна даследуюць асаблівасці пахавальнага абраду і калядак. Але, думаецца, для творчых работнікаў культуры

Помнік Марку Шагалу.

Журналісцкі аўтатур газеты "Культура"

Ягадка для раённага торта

"Сунічныя" акцэнтны Лёзна

Лёзненшчыны галоўны стымул не ў прымусе, а ў магчымасці самарэалізавацца, паказаць сябе творцамі.

Вось і атрымліваецца, што культура ў гэтым краі, як мы змаглі пераканацца, — нібы тая ягадка на торце раённага іміджу. І яркая, і прывабная, і карысная.

Пярэбары — у плане

Чарговы праект — перасяленне Лёзненскага РДР у больш прасторны будынак культурна-аздраўленчага цэнтра, які плануецца здаць 3 ліпеня наступнага года. Не, і стары будынак Дома рамёстваў, што месціцца сёння амаль насупраць краязнаўчага музея, выглядае больш-менш прыстойна. У гэтым памяшканні ўстанова месціцца з 1995 года, пасля таго як тагачасны аддзел культуры выкупіў будынак былой ашчаднай касы. З цягам часу тут былі праведзены водапра-

вод, газавы ацяпленне. Сёння ва ўстанове працуе 7 чалавек, якія займаюцца вышыўкай і керамікай, лоза- і саломкапляценнем, ласкутным шывом і маляваннем па шкле. А вось тым жа ткацтвам ці ганчарствам не дазваляе займацца адсутнасць вольных плошчаў. Менавіта ў гэтым і выяўляецца адзіная, але характэрная для падобных устаноў краіны бяда — цеснота.

Яшчэ адзін аргумент для запланаваных летніх пярэбараў — павелічэнне колькасці гурткоўцаў. Чым больш носьбітаў традыцыі, тым больш важкі імідж у раёна, дзе дбаюць не толькі пра надой, прывагі і ўраджайнасць...

Сёння ў памяшканнях РДР літаральна кожны квадратны сантыметр заняты, каб найбольш выйгрышна прэзентаваць тое, што вырабляюць майстры і іх выхаванцы. Гэтая "сунічная паляна" з часам значна павялі-

чыцца. І не толькі яна — ідэй у мясцовых работнікаў культуры багата.

Агучым толькі некаторыя. Прыкладам, плануецца ўвесці новыя платныя паслугі: афармленне вясельных картэжаў, святочных урачыстасцяў. Пасля пераезду плануецца прапанаваць маладажонам і сам абрад беларускага вяселля, адмысловыя вырабы ганчарнай майстэрні. Чым не выдатны прыклад для іншых раёнаў! Але ў Лёзненскім РДР думаюць не толькі пра грошы. Маюць тут жаданне аднавіць традыцыю стварэння бабінавіцкіх свістулек. Сёння, на жаль, майстроў ужо няма, але іх працы зберагаюцца і выстаўляюцца ў мясцовым краязнаўчым музеі, у музеях Оршы, Мінска, Магілёва і нават Масквы. Плануецца арганізаваць абласное свята, прысвечанае ляльчы-абярэгу. У гэтай справе мяркуецца наладзіць супрацоўніцтва са стваральнікамі падобных лялек

На людным месцы: аглядавая пляцоўка

Брэст / Пагартаць сямейны альбом

Урачысты вечар "Сямейны альбом", прысвечаны 75-годдзю Брэсцкай цэнтральнай гарадской бібліятэкі імя Аляксандра Пушкіна, адбыўся ў Абласным цэнтры маладзёжнай творчасці.

Нашы глядачы ўбачылі на сцэне вясельны бульвар, лавачкі, ліхтары... Вядучая гартае стары альбом. З дапамогай яго з'яўляюцца выявы блізкіх і сяброў, якіх з'ядала "Пушкінка". За ўзростам бібліятэкі — не толькі лёсы яе супрацоўнікаў, але і гісторыя краіны. Цягам 75 гадоў не раз змяняўся статус устаноў, ведамасная падпарадкаванасць, прыярытэты, месца прапіскі.

Пра гэта ўдзельнікі вечара даведаліся са слайд-прэзентацыі. Кожны прысутны ветэран бібліятэчнай працы атрымаў кветкі і альбом пра "Пушкінку" пад назвай "Гісторыя з працягам".

Захавальнікаў кніжнай культуры віншавалі пісьменніца Зінаіда Дудзюк, журналіст Рыгор Тамашэвіч, калегі, выхаванкі харэаграфічнай школы, вучні сярэдняй школы № 15, кіраўнік народнага

ансамбля джазавай музыкі "Буг-Бэнд" Павел Харэвіч, выканаўцы Марына Жыцяньёва, Ангеліна Піпер і іншыя госці.

Святлана ГАРАДЗЕЦКАЯ, загадчык аддзела бібліятэчнага маркетынгу

Лідчына / Чарговы іспыт — чарговы поспех

Узорны харэаграфічны ансамбль "Крышталікі" Бярозаўскага ГДК прэзентаваў у Сербіі і свой родны горад Бярозаўку, і ўсю Беларусь. Юнакі і дзяўчаты сталі ўдзельнікамі Міжнароднага фестывалю "Радасць Еўропы", які праходзіў у Бялградзе ў сорок шосты раз.

Гэта была не выпадковая ўдача, а вынік упартай працы і танцораў, і іх нязменнага кіраўніка ды пастаноўшчыка ўсіх танцаў Жанны Лебядзевіч. І хоць калектыву больш за дваццаць гадоў, у яго скарбонцы нямаюць ўзнагарод, здабытых ва Украіне, Расіі, Польшчы, Літве, ЗША. Але да кожнага новага конкурсу "Крышталікі" рыхтуюцца з вялікім хваляваннем і самааддачай. Старанні не прайшлі дарэмна.

Нашым танцорам апладзіравала пяцітысячная зала, у тым ліку прэзідэнт Сербіі Таміслаў Нікаліч. А Надзвычайны і Паўнамоцны Пасол Рэспублікі Беларусь у Рэспубліцы Сербія Уладзімір Чушаў уручыў "Крышталікам" ганаровую граматы за вернасць традыцыям беларускага народа, адзначыў каларыт і маляўнічасць не толькі танцаў, але і нацыянальных касцюмаў. Кіраўнік Сербіі звярнуў на калектыв асаблівую ўвагу, і з 18 краін-удзельнікаў фэсту толькі беларусы былі запрошаны выступіць у прэзідэнцкай рэзідэнцыі.

Нашы танцоры не абмежаваліся конкурснай праграмай і з задавальненнем выступілі ў Доме дружбы перад суайчыннікамі, якія жывуць у Сербіі.

Ларыса КАРОЦЬКА, дырэктар Бярозаўскага ГДК

Астравеччына / Варнянскія сустрэчы

Варнянская сельская бібліятэка Астравецкага раёна заснавана ў 1939 годзе. Ёю штогод карыстаюцца 750 чытачоў, з іх 300 — дзеці. Фонд устаноў — 16 тысяч асобнікаў. З 1992 года тут сумленна

Прызёры форуму "Экалогія душы" і іх педагогі.

Падчас урачыстасцяў да 75-годдзя Брэсцкай цэнтральнай гарадской бібліятэкі імя А.Пушкіна.

У музейных залах.

Кіраўнік музея Вольга Самошчанка.

Бібліятэкар Валыяна Тарасевіч.

Майстар-метадыст Галіна Гаўрыленка.

Рэпетыцыя ў Стасеўскім СДК.

з Рагачоўскага і Любанскага раёнаў. Пакуль жа з адметнасцямі гэтай народнай з’явы можна пазнаёміцца на выставе ў РДР, прысвечанай абрадавым лямкам, іх значэнню ў мясцовай культуры і побыце. Вось толькі суправаджаюць тыя лялькі надпісы па-руску, што не спрыяе адлюстраванню беларускага каларыту. На нашу заўвагу кіраўнік Дома рамёстваў зазначыла, маўляў, у дзейнасці ўстанова пераплацены розныя культуры. Ды ўсё ж... Не надта важкі аргумент...

(Не)лірычнае адступленне Кастуся Антановіча

Кожнае падарожжа па Беларусі — гэта магчымасць апроч усяго іншага знайсці адметны сувенір. Лёзненскі дом рамёстваў у гэтым плане атрымаўся на дзіва спакўслівым. Даўно не мелі такога вострага жадання спусташыць свае кашалькі. Вось то-

лькі заставалася шкадаваць, што Лёзненскі раён нам выпала наведаць у апошні дзень нашай аўтавандроўкі... З іншага боку, калі ёсць жаданне завітаць ва ўстанову культуры, значыць, у яе эфектыўнасці можна не сумнявацца.

Бібліятэчная "Флора"

Яшчэ адной прычынай уводу ў эксплуатацыю культурна-аздараўленчага цэнтра, як аказалася, стала сітуацыя з ЦБС. Бібліятэчныя ўстановы сёння размяшчаюцца ў чатырох месцах горада, што не зручна ні чытачам, ні супрацоўнікам.

Тым не менш такая сітуацыя не замінае бібліятэкарам не толькі выконваць сваю асноўную задачу — забяспечваць попыт грамадскасці на кнігі, — але і займацца праектнай дзейнасцю. Адна з акцый — "Літаратурная карта Лёзненшчыны", даведацца пра якую

можна на сайце ЦБС. Актыўна супрацоўнічаюць бібліятэкі раёна (на сёння іх засталася 16) і з мясцовай царквой, сведчаннем чаму — актыўны ўдзел у конкурсе па духоўным выхаванні.

І ўсё ж самы вядомы бібліятэчны праект — народны клуб "Флора". Гэтаму аб’яднанню ўжо 28 гадоў. Здавалася б, чым нарыхтоўка лекавых зёлак, абмен насеннем, раслінамі звязаны з чытаннем? Ды хаця б тым, што на рэгулярныя дэгустацыі і прэзентацыі новых чайных збораў збіраецца з паўсотні чалавек, большасць з якіх не сыходзіць дадому без кнігі. Па словах кіраўніка "Флары" Наталлі Івановай, сябры аб’яднання распрацавалі безалкагольны напой пад назвай "Смузі" на аснове, вядома ж, суніц, а таксама плануець выйсці на рынак з унікальным складам зёлак для запарвання ў лазні. Але гэтая тэма — для асобнага артыкула.

■ **Брэндавасць раёна на сёння — не пусты гук. Так, брэнд — не больш чым сімвал:** яркая плямінка ў шэрагу будняў. Аднак сімвал гэты — яшчэ і красамоўны доказ імкнення рэгіянальнай культуры да адметнасці ды непадобнасці.

Ад Марка Шагала да Якава Сталіна

Кваліфікаваныя музейшчыкі вельмі падобныя да бібліятэкараў сваёй апантанасцю. Яны гадзінамі могуць апавядаць пра свой край і ягоных герояў. Для Лёзна такім героем на вякі застанецца Марк Шагал. Пра тое, што гэтая зямля стала для яго роднай, сведчыць шылда на Доме культуры. У гэтым жа пе-

раконвае і адмысловы помнік, стэла якога літаральна рвецца палунаць ва ўтульным небе Віцебшчыны. Але галоўны аповед вас чакае ў музеі, дзе кіраўнік установы Вольга Самошчанка намалюе выразны партрэт Шагала на лёзненскім фоне.

Гэтакі ж выразны на сёння і дызайн усёй музейнай экспазіцыі. Прапрацавана і адасоблена колерам, святлом кожная дэталё. Таму і прыцягвае ўвагу. Абнаўленне музейнага змесціва — чарговы праект аддзела ІРКСМ, рэалізаваны з падачы мясцовых улад. А прыняў гасцеў музей упершыню ў 2003 годзе, пасля дзесяцігоддзя карпатлівага камплектавання фондаў. Можна таму так шмат цікавостак. Да прыкладу, са здзіўленнем даведаліся мы, што менавіта на Лёзненшчыне трапіў у фашысцкі палон Якаў Джугашвілі — сын Сталіна...

Лёзненскі музей адрозніваецца ад іншых раённых яшчэ і тым, што ў адным будынку з ім месціцца бібліятэка са сваёй выставай — атрыбутыкай савецкай школы. Вось такая яна — нестандартная культура Лёзненшчыны.

Агульнае (не)лірычнае заключэнне

Брэндавасць раёна на сёння — не пусты гук. Лепельшчыну ахоўвае цмок, Лёзненшчыну асвятляе сунічка... Так, брэнд — не больш чым сімвал: яркая плямінка ў шэрагу будняў. Аднак сімвал гэты — яшчэ і красамоўны доказ імкнення рэгіянальнай культуры да адметнасці ды непадобнасці, доказ таго, што пошук свайго адзінага шляху і вылучае сапраўднага творцу.

У наступных нумарах "К" мы працягнем гаворку пра культурныя брэндавыя праекты работнікаў культуры, якія знайшлі свой шлях да душ і сэрцаў.

Фота аўтараў К

Чакаем вашых тэлефанаванняў з цікавымі навінамі па нумары +375 17 334-57-23!

Удзельнікі калектыву "Крышталікі".

Фрагмент выставы да 70-годдзя Перамогі ў Варнянскай сельскай бібліятэцы.

працуе Алена Багдановіч, бібліятэкар першай катэгорыі з вышэйшай адукацыяй.

Сёлета наш раён адзначаў 75-годдзе. З гісторыяй краю і вёскі Варняны чытача знаёміць выстава "Астравеччына — край дарагі". Копіі здымкаў і літаграфій Варнян першай паловы XIX — пачатку XX стагоддзя і сучасныя фота прадстаўлены ў раздзеле "Варняны старадаўнія і сучасныя".

Бібліятэка актыўна рыхтавалася да 70-годдзя Вялікай Перамогі. На працягу года дзейнічала кніжная выстава, прысвечаная гэтай тэматыцы. На ўроку памяці "Трагедыя вайны ў памяці народнай" адбылася электронная прэзентацыя базы дадзеных "Помні іх імёны — яны прайшлі дарогамі вайны".

Сёлета ў бібліятэцы адзначалі юбілей знакамітых творчых асоб, звязаных творчасцю і лёсам з нашым краем. Письменнік Казімір Сваяк (Канстанцін Стаповіч) нарадзіўся ў вёсцы Ключаны ў 1890 годзе. Падчас гадзіны гісторыі "Беларускі святар і паэт" вучні Варнянскай СШ пазнаёміліся з жыццёвым і творчым шляхам знакамітага земляка, адказалі на пытанні віктарыны.

На людным месцы: аглядавая пляцоўка

Да 150-годдзя з дня нараджэння Старога Уласа (Уладзіслава Сівога-Савіцкага), збіральніка фальклору, паэта-самавука і публіцыста XIX стагоддзя з Валожына, які некаторы час пражываў у Варнянах, падрыхтавана электронная прэзентацыя пра жыццядзейнасць Старога Уласа. Дзеці чыталі вершы і ўрыўкі з галоўнага твора пісьменніка — паэмы "Год беларуса".

З 2007 года пры бібліятэцы працуе гасцеўня "Варнянскія сустрэчы", якая мае дзесяць пастаянных удзельнікаў ва ўзросце ад 25 да 65 гадоў. Сустрэчы адбыліся з пісьменнікам Вячаславам Рагойшам, з прафесарам Адамам Мальдзісам, краязнаўцам Алесем Юркойцам, з мясцовымі аматарамі паэзіі.

Святлана ЯЛОЎСКАЯ, метадыст аддзела маркетынгу Астравецкай раённай бібліятэкі

Наваполацк / Дзеці пра творчасць

Дзіцячая мастацкая школа імя Івана Хруцкага з Наваполацка стала прызёрам XVII Адкрытага міжнароднага форуму дзіцячай творчасці "Экалогія душы",

што праходзіць у Калінінградзе. Арганізатар — мясцовая мастацкая школа.

Форум ладзіцца штогод. Гэтым разам конкурс быў прысвечаны тэме "Мастак і літаратура". У ім прынялі ўдзел больш за паўтара мільёна работ юных мастакоў з Украіны, Казахстана, Кіргістана, Літвы, Расіі, Польшчы, Германіі, Швецыі, Латвіі, Беларусі, Эстоніі, Румыніі, Балгарыі і Арменіі.

Па выніках конкурсу работы навучэнцаў Наваполацкай мастацкай школы імя Івана Хруцкага адзначаны дыпламамі другой ступені (Уладзімір Башун, Злата Горупіч) і дыпламамі ўдзельніка вынікавай выставы (Лізавета Сцяпук, Анастасія Магранова, Анастасія Путро, Аляксандра Шоціна).

Аксана ТАРАСІКАВА, дырэктар Наваполацкай ДМШ

Паважаныя чытачы!

Нам цікавае ваша меркаванне па тэмах нумара. Пішыце на адрас: 220013, г. Мінск, пр-т Незалежнасці, 77, альбо на электронную скрыню kultura@tut.by, тэлефануйце ў рэдакцыю па нумары 8-017-286-07-97, абмяркоўвайце на facebook.com/kimpressby, vk.com/kimpressby, twitter.com/kimpressby, instagram.com/kimpressby

Мяжу паміж уласна мастацтвазнаўствам, куратарствам і арт-журналістыкай у сучасным культурным працэсе вызначыць няпроста. Спецыфіку сітуацыі на старонках "К" абмяркоўваюць мастацтвазнаўцы — арт-менеджар, галоўны захаваальнік фондаў гомельскай Карціннай галерэі Гаўрылы Вашчанкі, аўтар праекта "ArtKurator.com" Алег КУРАШОЎ, гісторык мастацтваў з Гродна Марына ЗАГІДУЛІНА і намеснік дырэктара Магілёўскага абласнога мастацкага музея імя Паўла Масленікава Святлана СТРОГІНА.

Пра сумежныя спецыяльнасці і канкурэнцыю

Марына Загідуліна: — Сур'ёзных арт-журналістаў, якія працуюць у салідных выданнях і ўспрымаюцца грунтоўнымі крытыкамі, у нашай рэспубліцы не так шмат. А тыя журналісты, што робяць павярхоўныя агляды арт-падзей, звычайна з'яўляюцца папросту крыху больш заглыбленымі спажывцамі крытычных артыкулаў, анатацыйных тэкстаў, напісаных прафесіяналамі. Такіх аўтараў нельга ўспрымаць усур'ёз. Хаця шырокая публіка "глытае" іх лёгкія тэксты, дзе, дарэчы, стае і памылка.

Алег Курашоў: — На жаль, куратарскай дзейнасцю іншым разам займаюцца мастакі, прадстаўнікі музеяў альбо людзі сумежных спецыяльнасцей. Я лічу, што вопытных куратараў у нас яшчэ мала. Сябе я пазіцыяную як менеджар, а не куратар. На маю думку, у цяперашняй сітуацыі асноўная праблема — недаацэннасць каманднай працы ў гэтым працэсе. Што да арт-журналістыкі, то яна, вядома ж, мае права на мноства пунктаў гледжання: галоўнае, каб яны былі аргументаванымі, а крытыка — канструктыўнай.

Пра ўзровень і досвед

Марына Загідуліна: — Лічу, што, як і ў любой іншай прафесіі, слабыя бакі арт-журналіста могуць утрымлівацца ў яго недастатковай дасведчанасці ў актуальных сучасных працэсах (у дадзеным выпадку творчых), недахопе глыбокіх сістэмных ведаў (скажам, у галіне гісторыі і тэорыі мастацтва), а магчыма і ў жаданні не столькі даць грунтоўны аналіз, колькі паказаць сябе, сваю павярхоўна-эфектную эрудыцыю. А магчыма, слабым бокам прафесіі можа лічыцца і недахоп прафесіяналаў у галіне. Напрыклад, у абласных цэнтрах вялікая запатрабаванасць мастацтвазнаўцаў часта прыводзіць да немагчымасці глыбокага і сур'ёзнага падыходу да кожнай падзеі ці з'явы.

Алег Курашоў: — Мастацтвазнаўца павінны вызначаць вектар беларускага мастацтва, знаходзіць новыя напрамкі, кропкі перасячэння паміж традыцыямі класічнай школы і тэндэнцыямі актуальнага сусветнага мастацтва. Каб тое адбылося, спецыялістам трэба даць магчымасць стажыравацца за мяжой ці ў калег. Галоўная задача прафесіі цяпер — пераняць перадавыя метадыкі, знайсці спосабы

глобальнай інтэграцыі ў сусветнае мастацтва. Пакуль жа сітуацыя ў беларускай прасторы нагадвае знакамітую байку Івана Крылова "Лебедзь, рак і шчупак".

А ў рэгіёнах?

Марына Загідуліна: — У сучасным грамадстве магчымасці для самарэалізацыі арт-крытыка ці гісторыка мастацтва абсалютна не залежаць ад месца жыхарства. Мне, скажам, вельмі камфортна жыць і працаваць у Гродне з яго ўтульным духоўным асяроддзем: тут не бывае вольнага ад працы дня, і гэта акрамя асноўнай працы па экспертызе культурных каштоўнасцей, што перамяшчаюцца праз мяжу. Магчымасцяў для чалавека маёй прафесіі столькі, што толькі паспявай рэалізоўвацца: навуковыя канферэнцыі, удзел у сучасных праектах у галерэях, музеях, культурных акцыях, саветах, камі-

маецца на энтузіязме. У нашым рэгіёне зарабіць на выставачнай дзейнасці практычна немагчыма, калі толькі не займацца пракатам матылёў ці васковых фігур... Фондаў і інстытутаў у Беларусі, якія б падтрымлівалі культурныя праекты, зусім няшмат... Але ўсё роўна хочацца займацца тым, што падабаецца, а не тым, што прыносіць грошы.

Святлана Строгіна: — Сёлета споўнілася 20 гадоў, як я працую ў Магілёўскім абласным мастацкім музеі імя Паўла Масленікава, дзе заўсёды прадстаўлена 6 экспазіцый, а штогод праходзіць звыш 35 выстаў. Займаюся даследчай дзейнасцю: вывучаю выяўленчае мастацтва, новыя імёны ці постаці незаслужана забытых мастакоў, таму працы заўжды хапае — балазе многія з маіх даследаванняў доўжацца не адзін год. Апошнім часам шмат вандрую: ездзіла ў Санкт-Пецярбург, Маскву, Белград, Пекін, Парыж, Берлін... І

дзесяць месяцаў.

Яшчэ адной глабальнай праблемай, на мой погляд, з'яўляецца залішні бляск праекта. Зараз усё большую папулярнасць заваёўваюць акцыі, якія ўражваюць гледача. Таму гэта можа пераўтварыцца ў сапраўднае шоу, і мастацтва можа адысці на другі план. Мне вельмі падабаецца фраза, якую працягаў у адным інтэрв'ю: мастацтва ператвараецца ў абслугоўванне насельніцтва...

Думаю, трэба вылучыць і "замкнёнасць" творчых колаў. Увогуле, мастакі з рэгіёнаў не заўсёды ў курсе выставачнай дзейнасці рэспубліканскага ўзроўню. А некаторыя з праектаў, напрыклад, "Анатомію" Дзіны Даніловіч землякі адхіляюць для сябе з-за таго, што лічаць іх залішне "вострымі".

Яшчэ трэба ўлічваць і тое, што кожнаму гораду ўласцівыя свае асаблівасці. Напрыклад, які від рэкламы больш дзейнічае на ўспры-

Яшчэ адна нявызначаная?

■ Марына Загідуліна: "У сучасным грамадстве магчымасці для самарэалізацыі арт-крытыка ці гісторыка мастацтва не залежаць ад месца жыхарства".

■ Алег Курашоў: "Трэба ўлічваць і тое, што кожнаму гораду ўласцівыя свае асаблівасці. Напрыклад, які від рэкламы больш дзейнічае на гледачоў у гэтай мясцовасці".

■ Святлана Строгіна: "Многія зарабляюць на камерцыйных праектах. Арганізатары не шкадуюць грошай на рэкламу, каталогі. А нам цяжка знайсці грошы на такія рэчы".

Мастацтвазнаўца — універсальны спецыяліст?

сях. А наяўнасць за дзясяткі кіламетраў мяжы з Літвой і Польшчай дае магчымасць стала ажыццяўляць мастацкія праекты не толькі з блізкімі Беластокам ці Друскінін-каем, а, напрыклад, з далёкімі Сопатам ці Клайпедай.

Алег Курашоў: — Нягледзячы на тое, што куратары і мастакі з Мінска пачалі рэалізаваць свае праекты ў іншых гарадах, усё роўна такіх праяў — небагата. Многія аддаюць перавагу пракату выстаў, ужо рэалізаваных на іншых пляцоўках. Гэта звязана з недахопам фінансаў і з адсутнасцю падтрымкі творчай ініцыятывы. Яшчэ адной праблемай рэгіёнаў з'яўляецца недахоп пляцовак, ды і творчыя выставы публіка наведвае менш за камерцыйныя.

У Гомелі магчымасцяў для творчай самарэалізацыі не так шмат, як хацелася б, таму я часткова перайшоў у інтэрнэт-прасторы. У рамках праекта "ArtKurator.com" займаюся падтрымкай некаторых беларускіх выставачных праектаў, стараюся ўкараняць вопыт нямецкіх калег. Ведаецца, многае тры-

там заўсёды наведваю музеі — знаёмлюся з калекцыямі. Але заўсёды хочацца вярнуцца ў Магілёў.

Мастацтва ці шоу?

Святлана Строгіна: — На жаль, апошнім часам многія зарабляюць на камерцыйных праектах. Арганізатары не шкадуюць грошай на рэкламу, выпускаюць шыкоўныя афішы, каталогі, буклеты. А нам цяжка знайсці грошы на такія рэчы, а наконт каталогаў — і казаць не варта... Можна адзначыць яшчэ адзін недахоп: тэлебачанне здымае толькі адкрыццё выставы, таму атрымліваюцца інфармацыйныя матэрыялы. А трэба, каб культура больш глыбока асвятлялася.

Алег Курашоў: — На глабальным узроўні я незадаволены гонкай выставачных праектаў. Напрыклад, у еўрапейскай выставачнай зале ўзроўню галерэі, у якой я працую, робяць у год каля 5 — 6 праектаў. Кожны ствараецца з год і дэманструецца некалькі месяцаў. Беларускі музей ці галерэя ў год робіць некалькі дзясяткаў выстаў, у тым ліку і з выездам, таму і выдаткі вялікія. А чаму не рабіць менш выстаў, але акцэнты ставіць на саміх мерапрыемствах, напрыклад, на сустрэчах з мастакамі, воркшопах, паказах фільмаў пра мастацтва, дыскусіях?.. І планавать такія суправаджальныя падзеі ды і ўвогуле выставы трэба не менш, чым за

манне гледачоў менавіта ў гэтай мясцовасці, як танней арганізаваць транспарціроўку работ, дзе лепш размясціць гасцей... Напрыклад, у Гомельскім палацава-паркавым ансамблі быў праведзены праект Руслана Вашкевіча "Ідзі і глядзі". З пункта гледжання арганізацыі гэта — эталон.

Калектыўнае куратарства магчымае, але вопыт сведчыць, што ў нас яно працуе дрэнна. У тых праектах, дзе было заяўлена некалькі куратараў, рэальна 90 % працы рабіў самы актыўны. У Германіі сустрэкаў прыклады паспяховага куратарства — тры раўнапраўныя члены каманды маюць роўнае ж права голасу (рашэнне прымаецца большасцю). Вось і еўрапейская формула "мастак — куратар — галерэя" ў нас працуе дрэнна, але мне больш імпануе формула "куратар+менеджар-мастак)+кансультанты", дзе два чалавекі займаюцца адной справай, але куратар у гэтай дзейнасці галоўны. Кансультантаў не заўсёды запрашаюць, але, на мой погляд, такая фігура патрэбная.

Увогуле, у нашай краіне ствараецца вялікая колькасць праектаў, некаторыя з іх на высокім узроўні. Радуе і тое, што ёсць таленавітыя мастакі, якім удаецца трапляць у нашыя сэрцы і розум.

Вольга РОПАТ, студэнтка Інстытута журналістыкі БДУ

ІТАЛІЯ

Арган "Glatter-Gotz" у Віцебскай абласной філармоніі ніколі не ведаў іншага ўжывання, акрамя як канцэртнае. На цяперашнім XXVII Міжнародным музычным фестывалі імя Івана Сялярцінскага інструмент працаваў пад кіраваннем Эуджэніа Фаджыяні — арганіста святыні каталіцкага свету французскай абіцелі Ла Верна. Мастра падзяліўся сваімі ўражаннямі ад паездкі ў Беларусь і не толькі.

— З інструментам я пазнаёміўся, калі быў маленькім, — распавядае візаві. — Мая сям'я шчыльна звязаная з каталіцкай царквой. І першы ўспамін пра яе — гук аргана. Тады мяне зачаравала незвычайная моц і архітэктурна інструмента. Мая бабуля прыбрала царкву, і аднойчы яна спытала дазволу адвесці мяне наверх да аргана. Без усякай падрыхтоўкі я змог найграць на ім па слыху песеньку.

— У чым вы бачыце ролю арганнай музыкі?

— Гэта цікавае пытанне. Для мяне роля аргана пызана перш за ўсё з царквой і рэлігіяй. Але пашчасціла выступаць у Расіі, напрыклад, дзе няма каталіцкай традыцыі і, адпаведна, храмаў з арганамі. І я адкрыў для сябе іншы спосаб выкарыстання інструмента. Ва Усходняй Еўропе ён канцэртны, нароўні з іншымі. І гэта абсалютна адрозніваецца ад таго, да чаго я прызвычаіўся! Аднак арганная музыка сапраўды мае вялікае значэнне ў гісторыі культуры, як і сімфанічная. Гэта пацвярджае той факт, што ўсе вялікія кампазітары Еўропы гралі на аргане: Моцарт, Вэрдзі, Мендэльсон, Франк... Часта яны пачыналі ў храмах. Гэта значыць, арганная музыка мае такое ж вялікае значэнне, як і сімфанічная. У англійскай традыцыі, напрыклад, пры ігры на аргане выкарыстоўваюцца транскрыпцыі твораў для сімфанічных аркестраў, калі няма магчымасці іх запрасіць.

Паралелі

А было гэта ў ліпені 1978 года. Мы паздароўкаліся з Максімам Багдановічам каля санаторыя "Беларусь" у Місхоры, дзе ўстаноўлены яму ўзлётны помнік. Пачалі шукаць мясціны яго даўняй прысутнасці. Не знайшлі, на жаль, пазнакі каля даўняга пансіяната "Шалаш"...

А вось і помнік класіку ўкраінскай літаратуры Лэсі Украінцы — ля дома, дзе яна жыла ў 1897 годзе. На вуліцы Літкенса, 8 размяшчаўся "Яліцкі крэзнаўчы музей". Захацелася зазірнуць у гістарычны будынак. Радасна было заўважыць там стэнд, прысвечаны класіку нашай літаратуры Максіму Багдановічу, з прыгожым партрэтам, здымкамі таго ж "Шалаша", дома, дзе пэтам былі напісаны апошнія радкі. Не, і мы не былі самотныя ад такой яркай сустрэчы, незабыўнага вітання.

На могілках, каля "першабытнага" помніка класіку, нас чакала неспадзяванка: ужо прытулілася да Максіма Адамавіча пісьменніца, педагог Таццяна Кабржыцкая — льявянка з мінскай прапскай. Побач яе — рухавыя сыны.

Асаблівая сустрэча адбылася 3 ліпеня 1978 года. У Доме творчасці пісьменнікаў адпачываў чалавек, які аглядаўся на прамоўленае беларускае слова. Аказваецца, гэта Яўгеній Калечыч — сын легендарнай паткі Канстанцыі Буйло. Вучоны меў ад маці і паэтычныя эрытрацты маскоўскага гучання. Буйлянка бы-

Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь глыбока смуткуе ў сувязі са смерцю былога прафесара кафедры опернай падрыхтоўкі і харэаграфіі ўстановы адукацыі "Беларуская дзяржаўная акадэмія музыкі", заслужанага дзеяча мастацтваў Беларускай ССР ЛЬВА ПАЛІКАРПАВІЧА і выказвае шчырыя спачуванні родным і блізкім нябожчыка.

Калектыў Вялікага тэатра Беларусі выказвае шчырыя спачуванні родным, блізкім і сябрам з прычыны смерці дырыжора, заслужанага дзеяча мастацтваў Рэспублікі Беларусь, прафесара ЛЬВА ПАЛІКАРПАВІЧА ЛЯХА.

Неабходнае для душы

Эдуард Фаджыні ў Віцебскай абласной філармоніі.

— Як вы ацэніце арган віцебскай філармоніі?

— Вельмі цікавая работа фірмы "Glatter-Gotz"! Перш за ўсё тым, што трубы вынесены ў дзве секцыі: атрымліваецца выразнае гучанне. І ў цэлым узнікае ўражанне гучання значна большай колькасці інструментаў. Арган дазваляе выконваць любы рэпертуар. Інструмент можна назваць універсальным. Гэта не дзяжурны камплімент. Арган у вас сапраўды добры, бо ў яго аснове ўдала канцэпцыя. Пацвярджэнне гэтых слоў — канцэрт, дзе прагучала без якіх-небудзь складанасцяў музыка французскіх рамантыкаў і адначасова Баха, Гендэля. Акрамя таго, ваш арган выдатна спалучаецца з любымі іншымі інструментамі і нават з аркестрам.

— Як бы вы ахарактарызавалі беларускага слухача?

— Ваша публіка, як і расійская, больш блізкая мне. У Заходняй Еўропе яна стрыманая, ва Усходняй — з аднолькавай цікаўнасцю ўспрымае кожны інструмент. У мяне такое ўяўленне складалася з першага турне па Беларусі. Гэта

Тытулаваны арганіст і канцэртны інструмент

некалькі нагадвае мне родны горад: калі пазнаёмліся — сяброўства пачынаецца імгненна. На канцэртах у рамках турне па вашай радзіме я чую "брава", людзі нясуць кветкі, гораха вітаюць мяне. У вас значна больш цёплая публіка, чым у нашай частцы Еўропы, таму што ў вас больш воляная душа, вы не саромеецеся яе паказаць. Значыць, вы робіце велізарную справу, калі лічыце музычную культуру неабходнай для душы. Ведаецца, сябар майго бацькі аднойчы паведаміў, што шукае настаўніка музыкі для свайго дачкі. "Навошта табе гэта трэба?" — спыталі ў яго. "Не для таго, каб яна стала музыкантам, а каб зрабіць яе душу больш чулай, эмацыйнай".

Ірына ШАГАЛЕЕВА
Віцебск

ВЕНЕСУЭЛА

У гімназіі-каледжы мастацтваў імя Івана Ахрэмчыка адбылася цырымонія ўзнагароджання пераможцаў конкурсу "Венесуэла вачыма дзяцей". Праходзіў ён сярод навучэнцаў гімназіі-каледжа, а спрычынілася да арганізацыі Пасольства Баліварыянскай Рэспублікі Венесуэла ў нашай краіне.

Пётра ВАСІЛЕЎСКИ

Менавіта Пасольства прадставіла юным мастакам друкаваныя, а таксама аўдыя- і відэамаатэрыялы па гісторыі, культуры і мастацтве Венесуэлы, з якімі канкурсанты працавалі два месяцы. У выніку ў моладзі складалася ўласнае ўяўленне пра далёкую краіну.

Спачатку праходзіў конкурс эскізаў. Журы ў складзе выкладчыкаў гімназіі-каледжа і прадстаўнікоў Пасольства ўхваліла дзесяцёра лепшых. На аснове эскізаў былі створаны карціны. Адных аўтараў прывабіла экзатычная прырода лацінаамерыканскай рэспублікі, іншыя натхніліся міфалогіяй Венесуэлы. Не абышлі ўвагай і гісторыю краіны. Журы адзначыла тры лепшыя карціны, яшчэ адна атрымала прыз глядацкіх сімпатый. Палова карцін упрыгожыць інтэр'еры Пасольства.

Той, хто мае ўяўленне пра сучасны лацінаамерыканскі жывапіс, мяркую, пагадзіцца, што юныя мастакі праз завочнае знаёмства з Венесуэлай здолелі адчуць эмацыйна-вобразны, ментальны лад выяўленчага мастацтва і ўвогуле культуры гэтай краіны. Калі б гэтыя карціны выставіць у Венесуэле, аўтараў далібог палічылі б за сваіх, за мясцовых творцаў. Мяркую, што калі б навучэнцы гімназіі-каледжа мелі магчымасць пабачыць Венесуэлу сваімі вачыма, мастацкая якасць карцін аказалася б яшчэ больш высокай.

Пра тое, што журы ацэньвала менавіта мастацкую якасць карцін, а не іх змест, сведчыць тая акалічнасць, што лепшым сярод

Вернісаж.

Чым не спосаб?

Александра Руткоўская ля свайго карціны "Сэрца Венесуэлы".

прадстаўленых на конкурс твораў быў прызнаны пейзаж. Гэта карціна Аляксандры Руткоўскай "Сэрца Венесуэлы". Такую пафасную назву мае невядомае (15 тысяч жыхароў) паселішча непадалёк ад сталіцы краіны — Каракаса. Пафарбаваныя ў яркія колеры дамкі ствараюць ілюзію стракатай коўдры, кінутай на высокі пагорак. А асабіста мне прыйшлася даспадобы карціна Аляксея Юча "Шлях да Незалежнасці". Натхніў мастака вобраз нацыянальнага героя Венесуэлы і ўсёй Лацінскай Амерыкі Сімона Балівара. Гістарычная асоба намалювана на кані на фоне характэрнага ландшафта Венесуэлы. Мастак адкрыў для сябе і паказаў глядачам, што колеры

нацыянальнага сцяга гэтай краіны наўпрост узяты з прыроды краю. Герой і Айчына паўстаюць у карціне нападзельнымі.

Прадстаўнікі дыпламатычнай місіі на ўрачыстай імпрэзе выказвалі задаволенасць вынікамі конкурсу, казалі, што гэты праект пілотны, што супрацоўніцтва Пасольства з навукальнымі ўстановамі культуры і мастацтва мусіць мець працяг.

Як мне падалося, гэта вельмі цікавы досвед, на які варта звярнуць увагу беларускім прадстаўніцтвам, установам і арганізацыям за мяжой. Чым не спосаб працаваць у тым ліку і на распаўсюджванне ў свеце ведаў пра Беларусь, на фарміраванне іміджу нашай краіны? **К**

Вітанні з Багдановічам

ла "хроснай" Янкі Купалы. У падзяку за гэта Яўгеній Калечыц прачытаў верш, прысвечаны Песняру.

З прыступак сённяшняга дня цікава паўглядацца ў водбліскі даўніх падзей. Вось яны, імгненні жыцця: выступленне ў Ялце паэту з усіх абшараў тагачаснай савецкай краіны адбылося 12 жніўня 1980 года. А Чэхаўская канферэнцыя там праходзіла 23 красавіка 1981-га, вядома ж, з удзелам мінскіх літаратараў. Сярод крымскіх пісьменнікаў знайшліся творцы беларускага паходжання — Міхась Казакоў родам з Магілёўшчыны і Ігнат Бяляеў з Віцебшчыны.

У снежні 1989 года адбылося адкрыццё мемарыяльнай шыльды на доме, дзе меў апошні прытулак Максім Багдановіч (вуліца Мікалаеўская, 8). Урэшце, Ялта — толькі адна з багдановічаўскіх выспаў яго крымскага мацерыка. Нездзе ў космасе звяняць сляды Максіма, пакінутыя ім у Кактэбелі, Феадосіі, у мясцінах напісання старонак шчыmlіва-любаснага дзённіка. І хай Ляся Украінка, якая спазнала калісці мерыдыяны Максіма ў Мінску, не дае журбоціцца яму на ялцінскіх паралелях. Тым больш, музей паэткі, заснаваны ў 1993 годзе, які прысылаў не так даўно прывітанні ў Музей гісторыі беларускай літаратуры, дзейнічае, будзем спадзявацца, і сёння.

Калі дапісаў апошнія радкі, вырашыў задаць пытанне багдановічанаўцам. Скажам, што ў мінскім Музеі Багдановіча ведаюць пра

Музейныя сустрэчы ля Чорнага мора

Аднак Максіма Багдановіча ў Ялце.

ялцінскі перыяд? "Давайце сумесна створым публікацыю, каб імгненні жыцця не спыняліся", — напісаў ім я. І хутка атрымаў адказ: "Паміж Літаратурным музеем Максіма Багдановіча ў Мінску і Ялцінскім гісторыка-літаратурным музеем існуюць цесныя і трывалыя сувязі. Яны пачаліся амаль адразу пасля стварэння ў Мінску музея беларускага генія. У Ялцінскі гісторыка-літаратурны музей супрацоўнікамі Музея Багдановіча ў 1990-я была перададзена значная колькасць матэрыялаў, і зараз яны прадстаўлены ў экспазіцыі.

Тады ж вяліся перамовы аб стварэнні асобнай залы, прысвечанай беларускаму пісьменніку. На жаль, маленькія плошчы ялцінскага музея не дазволілі гэта зрабіць. У тым жа 1990-я супрацоўнікамі беларускай установы было арганізавана экспанаванне мастацка-дакументальнай выставы, прысвечанай Багдановічу, у Ялцінскім дзяржаўным аб'яднаным гісторыка-літаратурным музеі (тады ён меў такую назву).

Супрацоўнікамі тамтэйшага музея таксама аказвалася дапамога мінскім калегам у падрыхтоўцы экспазіцыі. У прыватнасці, Зінаідай Лівіцкай, загадчыкам аддзела ялцінскай установы, быў выяўлены запіс аб смерці Багдановіча ў метрычнай кнізе сабора Аляксандра Неўскага, якая захоўвалася ў фондах музея. Для мінскай экспазіцыі быў замоўлены муляж кнігі, які экспанавалася ў пятай, апошняй, зале музея да закрыцця на капітальны рамонт.

Стасункі, якія завязаліся паміж супрацоўнікамі мінскага і ялцінскага музея ў 1990-я, не спыняюцца. У

2011-м, калі ўрачыста адзначалася 120-годдзе з дня нараджэння Максіма Багдановіча, мы звярнуліся ў Ялту з прапановай аб замене матэрыялаў стэнда, прысвечанага паэту. Быў падрыхтаваны і перададзены камплект электронных дакументаў, якія адлюстроўваюць крымскія перыяды жыцця літаратара. Па-другое, у снежні 2011 года было арганізавана экспанаванне мастацка-дакументальнай выставы "Геній зямлі беларускай", прысвечанай Максіму Багдановічу, у Ялцінскім гісторыка-літаратурным музеі. Сёлета супрацоўнікамі Літаратурнага музея Максіма Багдановіча атрыманы з Ялты электронныя выявы метрычнай кнігі сабора Аляксандра Неўскага. Такім чынам, у фондах беларускага музея захоўваецца не толькі муляж кнігі, але і яе здымкі.

Гэта інфармацыя тычыцца толькі стасункаў Літаратурнага музея Максіма Багдановіча і Ялцінскага гісторыка-літаратурнага музея. Сувязі навуковых супрацоўнікаў мінскага музея паэта з Крымам, установамі, арганізацыямі і прыватнымі асобамі значна шырэйшыя. Хацелася б таксама ўдакладніць, што дом, у якім жыў Багдановіч падчас апошняга прыезду ў Ялту, быў знесены. На гэтым месцы зараз знаходзіцца санаторый "Ялта". Мемарыяльная дошка, прысвечаная паэту, размяшчаецца на адным з будынкаў санаторыя. На ёй надпіс: "На этом месте находился дом, в котором жил (с марта по май 1917 г.) и умер (25 мая 1917 г.) выдающийся белорусский поэт Максим Богданович".

Сяргей ПАНІЗЬНИК, паэт

Беларускія сувеніры з лёну, саломы, керамікі... Дзясяткамі іх прадаюць на фестывалях, уручаюць гасцям краін, прэзентуюць у раённых дамах рамёстваў ці музэях... Але наколькі яны аўтэнтчныя і наколькі яны... беларускія? Дзе выразная мяжа паміж аўтэнткай і кітчам? Чаму нельга ўпрыгожваць беларускія саламяныя лялькі ў зялёныя колеры? Як паяднаць вонкавую прывабнасць і практычнасць таго ці іншага вырабу?

На гэтыя і многія іншыя пытанні мы спрабавалі знайсці адказ, запрасіўшы ў рэдакцыю эксперта — старшыню Беларускага саюза майстроў народнай творчасці Яўгена Сахута. І гутарка за рэдакцыйным сталом, на якім ляжалі дзясяткі сувеніраў, прывезеных журналістамі з розных рэгіёнаў Беларусі, атрымалася насычанай і змястоўнай.

Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ

Збан — сапраўдны

— Адрасу адбярэ тое, што выглядае найбольш аўтэнтчным, — пачаў свой аналіз Яўген Сахута, акідаючы прафесійным вокам "поле дзейнасці". — Вось, да прыкладу, гэтыя гладышы. Я, праўда, не магу сказаць, чые гэта работы, але ў тым, што яны зроблены нашымі майстрамі, не сумняваюся.

Як адзначыў Яўген Міхайлавіч, сёння на Беларусі склалася вялікая сетка раённых дамоў і цэнтраў рамёстваў, і ў кожным добра захоўваюцца і перадаюцца рамесніцкія традыцыі таго ці іншага раёна, асабліва ў ганчарнай справе.

— За тысячагоддзі бытавання ганчарныя вырабы сталі настолькі практычныя, што лепшага сёння і прыдумаць не трэба, — кажа Яўген Сахута. — Чаму ў іх, можна сказаць, універсальная форма? Бо зручна такі гладыш браць у рукі, зручна мыць — у яго можа, як бачыце, лёгка пралезці рука, у ім вельмі добра захоўваецца самыя розныя харчовыя прадукты — ад малака да алею...

Сярод аўтэнтчных рэчаў Яўген Міхайлавіч адабраў і гліняную цацку.

— Гэта, калі я не памыляюся, цацка з Крычава ці Крычаўскага раёна, — адзначыў Яўген Сахута. — Мясцовы майстар Вячаслаў Якавенка адрадыў падняпроўскую гліняную цацку-свістулку, а таксама аднавіў стылістыку яе дэкаравання.

Як і гладышы, дзіцячыя цацкі таксама з цягам часу займелі ўніверсальныя формы, якія адточваліся гадамі. Захоўваюць яны іх і цяпер.

— Па-першае, дзіцячыя цацкі павінны былі быць бяшкоднымі для малечаў, невялікімі па памерах. Такімі яны засталіся, як бачыце, і да сёння, — адзначае Яўген Сахута. — Па-другое, цацка вельмі хутка ляпілася майстрам, бо кошт яе зазвычай быў невялікі: скажам, адно курынае яйка. І каб зарабіць на цацках, ганчар павінен быў іх рабіць, што называецца, дзясяткамі ў вельмі сціслы тэрмін. Таму падобны выраб ляпіўся прыкладна пяць хвілін — і гэта таксама, зразумела, патрабавала адточанасці рухаў і формай.

Яўген Сахута ў рэдакцыі "К". / Фота Аліны САУЧАНКА

у нас, на жаль, дасюль не вывучаная. Гэта, скажам так, агульнаславянская традыцыя, якая ў нас пачынае апошнім часам прыжывацца, у тым ліку — і пры дапамозе Інтэрнэту. Бо ў Сеціве можна знайсці сёння ўсё, і некаторыя майстры бяруць адтуль пэўныя ідэі, у тым ліку, славянскія лялек-абярэгаў. Але ці бытавалі яны на нашых землях — пытанне адкрытае.

Тэст сувеніра: кітч ці аўтэнтка?

Погляд старшыні Саюза майстроў на сувенірную прадукцыю ад РДР і прыватнікаў

■ **Яўген Сахута:** "Сёння пайшла мода на нейкіх "дамавушак", "зернавушак" ... Але сцвярджаць, што гэта беларуская традыцыя, я не магу. Гэта, скажам так, агульнаславянская традыцыя, якая ў нас пачынае апошнім часам прыжывацца, у тым ліку — і пры дапамозе Інтэрнэту. Некаторыя майстры бяруць адтуль пэўныя ідэі, у тым ліку, славянскія лялек-абярэгаў. Але ці бытавалі яны на нашых землях — пытанне адкрытае".

Лыжка — не дэкарацыя!

Таксама аўтэнтчнымі Яўген Сахута прызнаў кошык з лучыны са Стаўбцоўскага раёна Мінскай вобласці ды драўляную лыжку з цікава аздабленай ручкай...

— Драўляная лыжка за гады свайго існавання таксама набыла ўніверсальныя, адточаныя формы, — працягвае Яўген Міхайлавіч. — Але пра што тут трэба сказаць абавязкова? Вельмі важна, каб лыжка не была дэкаратыўнай, каб за прыгажосцю не гублялася практычнасць гэтага побытавага прадмету. Бо дэкаратыўнай лыжкай не будзеш ні чэрпаць, ні есці, ні замешваць цеста. Зразумела, што так быць не павінна і так ніколі даўней не было.

На жаль, па словах Яўгена Сахуты, сёння падобныя тэндэнцыі сярод беларускіх майстроў заўважаюцца: кожны хоча зрабіць лыжку "прыгожай" і настолькі сувенірнай, што карыстацца ёй у побыце будзе ўжо проста немагчыма.

— Таму мы заўсёды, кансультуючы майстроў, звяртаем увагу на практычнасць той або іншай рэчы, і кажам: не выдумляйце пораху, — сцвярджае Яўген Міхайлавіч. — Натуральна, можна паэксперыментаваць з формай

чаранка, дзяржальна, зрабіць на ім кручок, нейкую інкрустацыю... Але далёка заходзіць не варта, каб не згубіць, паўтаруся, практычнага сэнсу прадмета, у нашым выпадку, лыжкі.

І гэта, бадай, усе прадметы на вялікім рэдакцыйным стале, якія прайшлі прафесійны тэст на аўтэнтку. Далей пайшла сувенірная прадукцыя, якая толькі прэтэндуе на гэтае званне. Ці, наадварот, зусім пад такі статус не падпадае.

Абярэгі — пад пытаннем

— Усе рамёствы, і гэта не сакрэт, заўсёды арыентаваліся на патрэбу часу, — сцвярджае Яўген Сахута. — Таму цяпер з'яўляецца шмат прадукцыі, якая не мае практычнага прымянення, а служыць толькі ў якасці сувеніра. Вось, да прыкладу, гэты куфлік. Ён выглядае як сапраўдны, зроблены па колішніх традыцыях, але яго нельга нават добра ўхапіць за ручку. Гэта проста якасная сучасная сувенірная прад-

укцыя, як і ўсё астатняе, што прадстаўлена на гэтым стале.

Як мяркую Яўген Сахута, і такія рэчы патрэбныя. Іншая справа, наколькі дакладна наша рамесніцкая традыцыя ў такіх сувенірах развіваецца і працягваецца.

— Напрыклад, вось гэты сувенірны збаночак я адразу адстаўлю ўбок, бо ён невядома для чаго зроблены і невядома што прадстаўляе, якую традыцыю, — кажа Яўген Сахута. — Што да гербаў гарадоў, — керамічных, саламяных, з дрэва, — дык гэта тая сувенірная прадукцыя, якую сёння можна сустрэць усюды. Гэтыя сувеніры таксама маюць права на жыццё, але ж да традыцыйнага беларускага мастацтва яны не маюць ніякага дачынення.

Колькі слоў было сказана і пра ляльку-абярэг, якую старшыня Саюза адшукаў на рэдакцыйным стале.

— Сёння пайшла мода на нейкіх "дамавушак", "зернавушак" і гэтак далей, — кажа Яўген Сахута. — Але сцвярджаць, што гэта беларуская традыцыя, я не магу: гэтая плынь

ФОТОФАКТ

Музыка для надзеі

Учора ў Гомелі завяршыўся XIII Міжнародны дзіцячы конкурс "Музыка надзеі". У мерапрыемстве, якое ладзілася ў сценах Гомельскага дзяржаўнага каледжа мастацтваў імя Нестара Сакалоўскага з 7 па 11 снежня, прыняў удзел 121 юны музыкант дзіцячых школ мастацтваў, гімназій і каледжаў Беларусі, Украіны, Расіі, Малдовы і Эстоніі. Пераможцы конкурсу былі ўзнагароджаны дыпламамі лаўрэатаў, грашовымі прэміямі, прызамі і падарункамі галоўнага ўпраўлення ідэалагічнай работы, культуры і па справах моладзі Гомельскага аблвыканкама. Да слова, прызавы фонд XIII Міжнароднага дзіцячага конкурсу "Музыка надзеі" склаў сёлета больш за сто семдзясят мільёнаў рублёў.

Фота прадстаўлена арганізатарамі конкурсу

Зеляніна — не для нас

— Зразумела, з сувенірамі, як і ў любой іншай справе, трэба быць вельмі асцярожнымі і пісьменнымі, — кажа кіраўнік Саюза майстроў народнай творчасці. — Вось, да прыкладу, гэтыя дзве саламяныя лялькі. Колькі разоў я такія вырабы ўжо бачыў на самых розных кірмашах рамёстваў! Падыходжу да майстра, пытаю: а дзе вы бачылі ў беларусаў чырвона-зялёную тасьму на адзенні? Кажуць: здаецца, нідзе не бачылі, але ж прыгожа выглядае, ярка, заўважна, таму і зрабілі гэтак. Але гэта ўжо не традыцыя! Некаторыя кажуць: гэта колеры дзяржаўнага сцяга... Прабачце, але той жа арнамент на дзяржаўным сцягу чырвоны, а не зялёны!

Па словах Яўгена Сахуты, зялёны колер — не сімвалічны для беларусаў, як белы ці чырвоны.

— Гэта, дарэчы, загалом народнай культуры: на Беларусі зеляніны, зяленіва многа, а вось на адзенні яго няма, — кажа гасць рэдакцыі. — У арабскіх краінах наадварот: людзі жывуць сярод пяскоў, а зялёны колер у іх прысутнічае на дзяржаўных сцягах...

Магчыма, свае ўмовы дыктуе рынак. Вось чаму, кажа Яўген Сахута, неабходна метадычная дапамога, кансультацыі тым майстрам, якія пачынаюць сваю дзейнасць. Гэтую работу, натуральна, і праводзіць Саюз майстроў народнай творчасці з дапамогай майстар-класаў, семінараў і сустрэч з носьбітамі ці пераемнікамі традыцый...

Што ж, як відаць, справа гэта сапраўды важная і неабходная. Асабліва ў наш час, калі кітайскія вырабы з прэтэнзіяй на аўтэнтку даўно атабарыліся на паліцах многіх сталічных ды абласных крамаў. На шчасце, аўтэнтчныя беларускія вырабы можна сёння адшукаць і ў сталіцы, і ў айчынных РДР ды музэях, а традыцыйныя рамесніцкія промыслы ў нас не толькі захоўваюцца, а і перадаюцца маладым пакаленням. У гэтым, натуральна, — вялікая заслуга як Беларускага саюза майстроў народнай творчасці, так і сотняў майстроў-рамеснікаў з усіх куткоў нашай краіны...

Адна з галоўных культурных падзей снежня — 85-гадовы юбілей старэйшага аркестравага калектыву нашай краіны — Нацыянальнага акадэмічнага народнага аркестра Беларусі імя Іосіфа Жыновіча. Да святачнай падзеі “Культура” зробіць серыю публікацый пра дырыжораў, якія ў розныя гады працавалі ў гэтым сьлынным калектыве. Першая прыведзена заснавальніку аркестра — легендарнаму музыканту-віртуозу і таленавітаму арганізатару Дзьмітрыю Захару.

Інструменталіст, рэжысёр, акцёр, кампазітар, ён быў стваральнікам, мастацкім кіраўніком і дырыжорам Беларускага дзяржаўнага ансамбля народных інструментаў, які стаў правобразам Нацыянальнага акадэмічнага народнага аркестра. У 1920 — 1940-я гады Захар таксама выступаў у канцэртах, граў на балалайцы, цымбалах, домры, гітары, дудцы, кларнеце. Валодаў выразным барытонам, выступаў як спявак і нават танцор. З цягам часу стаў вядомы як бліскучы акцёр-комік БДТ-1. Ён быў надзелены невычэрпнай творчай энергіяй і адыграў вызначальную ролю ў гісторыі стварэння і сталення калектыву, які стаў фундаментам цяперашняга аркестра.

Пачатак

Дзьмітрый Андрэвіч Захар нарадзіўся ў сям’і чыгуначніка, быў малодшым з дзесяці дзяцей. Ужо ў сямігадовым узросце ён выступаў як балалаечнік і за кароткі час засвоіў гітару, акарыну, кларнет і малы барабан.

У 1921 годзе ў Мінску працавала аматарская акцёрская трупa, арганізатарам і рэжысёрам-пастаноўшчыкам якой быў Дзьмітрый Захар. Ставілі ўкраінскія творы, наш герой прыцягваў у спектаклі таленавітую моладзь. Менавіта ў спектаклях трупы з яго добраславення пачыналі творчую дзейнасць выдатныя беларускія акцёры Генрых Грыгоніс, Уладзімір Крыловіч, спявачка Ларыса Александроўская. Праз некаторы час трупa ўвайшла ў лік самадзейных калектываў Галоўпалітасветы пры Ваенным камісарыяце Заходняга фронту.

Першы ў рэспубліцы віртуоз-балалаечнік, Дзьмітрый Захар быў музыкантам-самародкам. У яго рэпертуар уваходзілі апрацоўкі рускіх народных песень, п’есы Васіля Андрэева, пералажэнні класікі. Натхнёна гучалі ў яго выкананні Мазурка Веняўскага, 2-я Венгерская рапсодыя Ліста. Артыст выступаў у перадачах радыёстанцыі імя Саўнаркама Беларусі. У 1930-я ў Маскве было запісана на пласцінку некалькі твораў у яго выкананні.

У сярэдзіне 1920-х Дзьмітрый Захар арганізаваў вялікі аркестр рускіх народных інструментаў пры мінскай мытні, куды ўваходзіла каля 50 музыкантаў-аматараў. Аркестр меў такую папулярнасць, што падчас рэпетыцый пад вокнамі будынка, дзе яны адбываліся, збіраліся натоўпы слухачоў. Захар заўсёды адчыняў фортку, і гукі музыкі разносіліся па вуліцы.

Дзьмітрый Захар кіраваў таксама яшчэ двума аматарскімі аркестрамі. Яму даводзілася займацца з музыкантамі, якія не ведалі нот: нехта развучваў партыі “з вуха”, нехта граў па лічбавай сістэме, некаторыя з дапамогай Захара засвойвалі ноты. Энту-

зіязм аркестрантаў і кіраўніка садзейнічаў, здавалася б, неверагоднаму: зладжана і натхнёна гучалі творы кампазітараў-класікаў, апрацоўкі народных песень і танцаў.

Спецыяльнай адукацыі ў Дзьмітрыя Захара не было, але ён браў урокі па тэорыі музыкі, гармоніі і кампазіцыі ў Мікалая Аладава. Вынікам гэтых заняткаў сталі п’есы для балалайкі, гітары і іншых інструментаў. Захар ствараў таксама мноства апрацовак беларускіх народных песень і танцаў, пералажыў творы музычнай класікі на розныя інструментальныя складкі.

Цымбалы, жалейкі і дудкі

У 1927-м у Мінску гастралывала 1-я Украінская капэла кабзароў. Наведаўшы яе канцэрты, Дзьмітрый Андрэвіч загарэўся ідэяй стварэння падобнага аркестра на аснове беларускіх народных інструментаў. Яго энергія, творчы запал, вопыт кіраўніка, выдатны арганізатарскія здольнасці і музычны талент садзейнічалі таму, каб менш чым праз год мары ператварыліся ў рэальнасць.

Перш за ўсё Захар адшукаў аднадумцу — майстра музычных інструментаў Канстанціна Сушкевіча. Яны распачалі працу па рэканструкцыі цымбал, якія павінны былі стаць асновай будучага аркестра. Па чарцяжах Дзьмітрыя Андрэвіча майстар Сушкевіч зрабіў цымбалы-прыму, цымбалы-альт, цымбалы-тэнор, цымбалы-бас і нават цымбалы-пікала. Захар і Сушкевіч істотна пашырылі гукарад цымбал. Дзьмітрый Андрэвіч храматызаваў ліру, зрабіў для аркестра дудкі, адначасова шукаючы сярод удзельнікаў музычнай самадзейнасці выканаўцаў на беларускіх народных інструментах, і ствараў уласныя апрацоўкі “Лявоніхі”, “Крыжачка”, “Бульбы”, “Перапёлкі”, “Ой, ляцелі гусі”...

У лістападзе 1928 года аркестр народных інструментаў выступіў упершыню. Два гады ён праіснаваў як самадзейны, але за гэты час набыў вядомасць і стаў прыкметнай з’явай у музычным жыцці Беларускай сталіцы.

У 1930-м годзе музыкантам аркестра было прапанавана паступіць без экзаменаў у музычны тэхнікум. Хтосьці з іх прыняў гэту прапанову, хтосьці — не. Калектыву часова распаўся. Але ў тым жа годзе на яго базе быў створаны Беларуска-дзяржаўны ансамбль народных інструментаў, асноўную частку якога склаў ужо вучні музычнага тэхнікума. Вось тады ў калектыву, якім паранейшаму кіраваў Дзьмітрый Захар, трапіў Іосіф Жыновіч. Ён у той час ужо займаўся на тэарэтыка-кампазітарскім аддзяленні тэхнікума ў Мікалая Аладава.

У першы склад Белдзяржанскага ансамбля народных інструментаў увайшлі Дзьмітрый За-

Дзьмітрый Захар. Сярэдзіна 1920-х.

хар (мастацкі кіраўнік, дудка), Яфім і Бенцыян Фрыдманы, Ізраіль Герман, Міхаіл Шчарбо, Мікалай Плашчынскі, Іосіф Ліпніцкі, Васіль Самсонаў, Ханон Шмелькін, Станіслаў Навіцкі, Канстанцін Сушкевіч і Іосіф Жыновіч. Гэта былі першыя музыканты аркестра — тыя самыя “12 апосталаў”, якія святлом падзвіжніцкай працы і таленту ахінулі шлях калектыву.

У 1928-м годзе Дзьмітрый Захар пачынае выкладаць у Мінскім музычным тэхнікуме і ўзначальвае інструктарскае аддзяленне па народных струнных інструментах. Ён выкладаў рускія народныя інструменты — балалайку і домру (ад працы ў тэхнікуме быў вызвалены 10 верасня 1936 года). Пры тэхнікуме ў вучэбных мэтах у тым жа 1928-м годзе быў арганізаваны аркестр народных інструментаў, якім таксама кіраваў Дзьмітрый Андрэвіч. Гэты аркестр, для якога яго кіраўнік таксама ствараў арыгінальны рэпертуар, не меў адносінаў

Збіральнік талентаў

Першы дырыжор нацыянальнага аркестра

Выступае ансамбль. У цэнтры — Ларыса Александроўская, злева грае на цымбалах Іосіф Жыновіч. Справа у белай кашулі — Дзьмітрый Захар. Пачатак 1930-х.

Дзьмітрый Захар з адным са створаных ім аматарскіх аркестраў рускіх народных інструментаў. 1920-я гг.

да гісторыі Нацыянальнага акадэмічнага народнага аркестра.

Амаль 10 гадоў

Аkurat столькі Дзьмітрый Захар быў мастацкім кіраўніком і дырыжорам Белдзяржанскага ансамбля народных інструментаў. Гэта быў перыяд прафесійнага станаўлення калектыву, калі было падрыхтавана першае пакаленне беларускіх канцэртуючых цымбалістаў, сфарміраваны самабытны рэпертуар, які ўключаў апрацоўкі беларускіх народных песень і танцаў, музыку кампазітараў іншых народаў, пералажэнні музычнай класікі, п’есы беларускіх кампазітараў, напісанія спецыяльна для ансамбля.

У тыя гады былі закладзены лепшыя традыцыі Беларускага прафесійнага народна-аркестравага выканальніцтва. Прайдзе яшчэ няшмат часу, і ансамбль будзе ператвораны ў аркестр народных інструментаў (1937 год), які ўвойдзе ў склад Беларускай дзяржаўнай філармоніі. Пачнецца новы этап гісторыі аркестра.

У гады Вялікай Айчыннай вайны Дзьмітрый Андрэвіч з сям’ёй заставаўся ў акупаваным фашыстамі Мінску, працаваў музыкантам у гарадскім тэатры. На жаль, гэты факт біяграфіі адыграў адмоўную ролю ў яго лёсе, нягледзячы на тое, што яго жонка, Марыя Антонаўна Серпайко, у гады акупацыі выратавала ад гібелі ў гета яўрэйскага хлопчыка Толю Лапатко, якога хавала ў іх доме на вуліцы Лодачнай, 8. Пасля вайны Анатоль Лапатко паехаў у Ленінград, скончыў медыцынскі інстытут і стаў урачом-оталарынгалагам, прафесарам медыцыны.

У ліпені 1944 года, адразу пасля вызвалення Мінска, Захар быў залічаны ў штат Белдзяржфілармоніі ў якасці балалаечніка эстраднай групы, а 15 мая 1945 года стаў дырыжорам цымбальнага аркестра, які пачыналі адраджаць наноў. Пры гэтым мастацкім кіраўніком аркестра быў прызначаны адзін з першых музыкантаў Дзяржанскага ансамбля Васіль Самсонаў. Праз год калектыву ўзначаліў Іосіф Жыновіч. 1 чэрвеня 1947-га Дзьмітрый Захар быў звольнены з аркестра па рапарце інспектара за парушэнне працоўнай дысцыпліны. 8 чэрвеня 1951 года ён заўчасна памёр у Мінску.

Дачка нашага героя Галіна Дзьмітрыёўна Захар-Шчарбацкая працягнула музычную дынастыю. З перапынкамі яна працавала ў Беларуска-дзяржаўным народным аркестры ў якасці цымбалісткі з 1944 па 1961 год.

На жаль, імя Дзьмітрыя Захара доўгі час заставалася ў ценю яго малодшага калегі і паслядоўніка Іосіфа Жыновіча. Цяжка пераацаніць уклад Іосіфа Жыновіча ў справу свайго папярэдніка. Але менавіта Дзьмітрый Захар быў стваральнікам і першым мастацкім кіраўніком аркестра. Светлы творчы талент Захара стаў залогом доўгага і шчаслівага сцэнічнага лёсу гэтага выдатнага калектыву.

**Наталля ЯКАНЮК,
Вольга БРЫЛОН,
музыказнаўцы**

МУЗЕІ

НАЦЫЯНАЛЬНЫ МАСТАЦКІ МУЗЕЙ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

г. Мінск, вул. Леніна, 20.
Тэл.: 327 45 62.
Экспазіцыі:
■ "Мастацтва Беларусі XII — XVIII стст."
■ "Мастацтва Беларусі XIX — пач. XXI стст."
■ "Мастацтва Беларусі XX — пач. XXI стст.". (У рамках экспазіцыі адкрылася выстава **"Вялікая Айчынная вайна ў мастацтве"**, прысвечаная 70-годдзю Вялікай Перамогі.)
■ "Мастацтва Расіі XVIII — пач. XX стст."

■ "Мастацтва краін Заходняй і Цэнтральнай Еўропы XVI — XX стст."
■ Рээкспазіцыя залы беларускага мастацтва 1940 — 1980-х гадоў **"Вайна і Перамога ў творчасці мастакоў XX стагоддзя"**.

Выставы:
■ Выстава жывапісу і графікі Уладзіміра Правідохіна **"MODUS VIVENDI"** — да 21 снежня.
■ Выстава твораў Мікалая Залознага **"Колер жыцця"** да 90-годдзя з дня нараджэння мастака — да 11 студзеня 2016 года.
■ Выстава твораў Васіля Зянько **"Архіварыус"** — да 11 студзеня 2016 года.
■ Выстава жывапісу **Рамана Заслонова** — да 25 студзеня 2016 года.
■ Выстава жывапісу **Мацвея Басава** — да 11 студзеня 2016 года.

Імпрэза:
■ Канцэрт з серыі **"Палітра любімай класікі"** — 30 снежня а 19-й.

Філіялы Нацыянальнага мастацкага музея Рэспублікі Беларусь

МУЗЕЙ "ДОМ ВАНЬКОВІЧАЎ. КУЛЬТУРА І МАСТАЦТВА І-й ПАЛОВЫ XIX ст."

г. Мінск, вул. Інтэрнацыянальная, 33а. Тэл.: 327 88 78.
Пастаянныя экспазіцыі:
■ "Інтэр'еры шляхецкай сядзібы".
■ "Жыццё і творчасць Валенція Ваньковіча".
■ "Сядзібны партрэт XVII — сяр. XIX стст."
Выстава:
■ **"Прарок свайго часу. Адам Міцкевіч. Ілюстрацыі і медалі"** — да 25 снежня.
■ **"Калядная выстава Валянціны Шоба"** — з 18 снежня.

МУЗЕЙ БЕЛАРУСКАГА НАРОДНАГА МАСТАЦТВА Ў В. РАЎБІЧЫ

Спарткомплекс "Раўбічы", Мінскі раён. Тэл.: 507 44 69.
■ Пастаянная экспазіцыя.
■ Выстава **"Івянецкая школа керамікі: традыцыі і сучаснасць"** — да 9 студзеня 2016 года.

НАЦЫЯНАЛЬНЫ ГІСТАРЫЧНЫ МУЗЕЙ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

г. Мінск, вул. К.Маркса, 12.
Тэл.: 226 09 22.
Экспазіцыі:
■ Абноўленая экспазіцыя "Старажытная Беларусь".
■ "Беларусь XVI — XVIII стст. у партрэтах і геральдыцы".
■ "Банк БелВЭБ: новае жыццё нацыянальных скарбаў".
■ "Мастацтва ў гарадской культуры. XIX — XX стст."
Выставы:
■ Выставачны праект **"Вялікая прэзентацыя музейных рэліквій: 79 прыступак углыб гісторыі"** — да 31 снежня.
■ Выстава **"Сярэбранае стагоддзе"** са збораў мінскіх

калекцыянераў А.Сяргеева, І.Сурмачэўскага і іншых — да 13 снежня.
■ Выставачны праект **"Гандаль Беларусі на шалях гісторыі"** — да 1 чэрвеня 2016 года.
■ **"Музей ёланчых цацак"** — да 17 студзеня 2016 года.
■ Выстаўка аўтарскай лялькі **"Спадарыня Лялька. Залостэрачка"** — да 10 студзеня 2016 года.

Філіялы Нацыянальнага гістарычнага музея Рэспублікі Беларусь

ДОМ-МУЗЕЙ І З'ЕЗДА РСДРП
г. Мінск, пр-т Незалежнасці, 31а.
Тэл.: 290 68 47.
Экспазіцыі:
■ "Мінск губернскай канцы XIX — на пачатку XX стст."
■ "ІЗ'езд РСДРП у асобах".
■ "Жандарскі вышук у царскай Расіі".
■ "Гісторыя Дома-музея ІЗ'езду РСДРП".
Выстава:
■ Выстава твораў омскага майстра мікрамініяцюры Анатоля Каненкі **"Цуд пад мікраскопам"** — да 31 студзеня.

МУЗЕЙ СУЧАСНАЙ БЕЛАРУСКАЙ ДЗЯРЖАЎНАСЦІ
г. Мінск, вул. К.Маркса, 38.
Тэл.: 327 46 12.
■ Пастаянная экспазіцыя.

МУЗЕЙ ПРЫРОДЫ І ЭКАЛОГІІ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ
г. Мінск, вул. К.Маркса, 12.
Тэл.: 237 46 94; 291 99 51.

Экспазіцыі:
■ "Геалогія і палеанталогія".
■ "Сезонныя змены".
■ "Вадаёмы і насельнікі прыбярэжных раслін".
■ "Хвойны тып лесу і насельнікі змяшанага лесу".
■ "Ахоўныя прыродныя ўчасткі, рэдкія віды жывёл".
Выстава:
■ **"Джунглі за шклом"** — да 6 сакавіка 2016 года.

г. Мінск, вул. М.Багдановіча, 9а.
Тэл.: 237 46 94.
■ Выстава **"Муміі свету"** — да 17 студзеня 2016 года.

МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ ТЭАТРАЛЬНАЙ І МУЗЫЧНАЙ КУЛЬТУРЫ
г. Мінск, Музычны зав., 5.
Тэл.: 220 26 67.

Пастаянныя экспазіцыі:
■ "Вытокі тэатральнай і музычнай культуры на беларускіх землях".
■ "Музычная і тэатральная культура Беларусі ў X — XIX стст."
■ "Беларуская музычная культура XX ст."
■ "Тэатральная культура Беларусі XX ст."
Выстава:
■ Выстава твораў — удзельнікаў конкурсу **"Калядныя замалёўкі"** — з 18 снежня.
Імпрэзы:
■ Канцэрт **"Некалькі слоў аб бласмерці"** — 15 снежня а 19-й.
■ Канцэрт **"Авангард-рок"** гурта "Морквы цвет" — 19 снежня а 16-й.

ГАСЦЁЎНА УЛАДЗІСЛАВА ГАЛУБКА
г. Мінск, вул. Старавіленская, 14.
Тэл.: 286 74 03.
■ Пастаянная экспазіцыя.
Майстар-класы:
■ **Дэкупаж** для творчых дзяцей і падлеткаў ад 5 да 14 гадоў — кожную суботу аб 11-й.

Выстава:
■ **"Славакія. З любоўю"** — да 13 снежня.

МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ БЕЛАРУСКАГА КІНО
г. Мінск, вул. Святрдола, 4.
Тэл.: 327 10 75.
Экспазіцыя:
■ "Беларускі кінематограф як нацыянальная каштоўнасць".
Выстава:
■ Выстава каляднай і навагодняй паштоўкі **"Папяровы суд на Каляды"**, падрыхтаваная сумесна з Беларускамі саюзам дзайнераў, — з 18 снежня да 10 студзеня 2016 года.

БЕЛАРУСКІ ДЗЯРЖАЎНЫ МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ ВЯЛІКАЙ АЙЧЫННАЙ ВАЙНЫ
г. Мінск, пр-т Пераможцаў, 8.
Тэл: 327 11 66; 203 07 92.
Музей працуе:
пл. — выхадны, аўт. — нядз. — ад 10-й да 18-й, ср. — ад 12-й да 20-й.
■ Пастаянная экспазіцыя.

НАЦЫЯНАЛЬНЫ ГІСТОРЫКА-КУЛЬТУРНЫ МУЗЕЙ-ЗАПАВЕДНІК "НЯСВІЖ"
г. Нясвіж, вул. Ленінская, 19.
Тэл.: (8-01770) 2 06 60, 2 06 02; +37529 551 80 51, +37529 190 31 49.
Палацавы ансамбль
■ Пастаянная экспазіцыя.
■ Выстава **"Баявыя нагалоўі засцерагальнага ўзбраення і харугвы беларускіх зямель X — XVII стст."** — да 13 снежня.
■ Выстава **"Вялікі буд у палацы Радзівілаў"** — да 31 студзеня 2016 года.

Ратуша
■ Пастаянная экспазіцыя.

ЗАМКАВЫ КОМПЛЕКС "МІР"
г.п. Мір, Карэліцкі раён, Гродзенская вобласць.
Тэл.: (8-01596) 2 82 91, (8-01596) 2 82 70.
■ Пастаянная экспазіцыя.
■ Выстава **"Партрэты князёў Радзівілаў з калекцыі князя Канстанціна Гагенлоз"** — да 31 снежня.
■ Выстава **"Чорна-белыя вандроўкі Барыса Бокшы"** — да 15 студзеня 2016 года.
■ Выстава **"Літва і Беларусь на старонках сямейнага альбома княжны Марыі Гагенлоз"** — да 17 студзеня 2016 года.
■ Выстава ўзнагарод алімпійскага чэмпіёна Максіма Мірнага **"Мірныя трафеі"** — да 15 студзеня 2016 года.

ДЗЯРЖАЎНЫ ЛІТАРАТУРНА-МЕМАРЫЯЛЬНЫ МУЗЕЙ ЯКУБА КОЛАСА
г. Мінск, вул. Акадэмічная, 5.
Тэл.: 294 91 96.
Экспазіцыі:
■ **"Якуб Колас. Жыццё і творчасць"**.
■ Інтэрактыўная гульня **"Таямніцы дома Песняра"**.
■ Тэатралізаваныя экскурсіі па казках, апрацаваных Якубам Коласам для школьнікаў малодшага ўзросту.
■ Музейна-педагагічны праект **"Крочам у школу разам з Коласам"**.
Акцыі:
■ **"Самы лепшы дзень"** (Дзень нараджэння ў музеі).
■ Віншаванне ад музея, фотасесія **"У дзень вяселля — у музей!"** (па папярэдняй дамоўленасці).
■ Музейная творчая майстэрня (майстар-клас па вырабе цацак з

■ **18** — "Італьянская жарсць" — канцэрт маладых выканаўцаў "GANZONA ITALIANA".
■ **19** — "Кармэн" (прэм'ера оперы ў 3-х дзях) Ж.Бізэ.

ЗАСЛУЖАНЫ КАЛЕКТЫЎ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ "РЭСПУБЛІКАНСКІ ТЭАТР БЕЛАРУСКАЙ ДРАМАТУРГІІ"
г. Мінск, вул. Крапоткіна, 44.
Тэл./факс: 334 60 08.
■ **12** — "Любоў Людзей" (прэм'ера) Д.Багаслаўскага.
■ **13** — "Ціхі шоргат

салёнага цеста).
Выставы:
■ Выстава графікі Рыгора Сітніцы **"Я палітру расквечу каханнем"**.
■ Выстава **"Беларускі Арфей"**, да 90-годдзя паэмы "Сымон-музыка".

ДЗЯРЖАЎНЫ ЛІТАРАТУРНЫ МУЗЕЙ ЯНКІ КУПАЛЫ
г. Мінск, вул. Янкi Купалы, 4.
Тэл.: 327 78 66.
Экспазіцыі:
■ Пастаянная экспазіцыя **"Шляхі"** з праглядам роліка ў 3D-фармаце і інтэрактыўнай зонай для дзяцей **"Хлопчык і лётчык"**, галаграфічным тэатрам.
■ Інтэрактыўныя музейныя праграмы **"У пошуках папараць-кветкі"**, **"Вячоркі"** для ўсіх катэгорый наведвальнікаў.
Выстава:
■ Выстава мастацкіх работ Мікалая Тарасікава **"Мне дар гэты доляй пасланы"** — да 16 снежня.

МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ ГОРАДА МІНСКА
г. Мінск, ул. Рэвалюцыйная, 10.
Тэл.: 321 24 30.

Філіялы Музея гісторыі горада Мінска

ГАРАДСКАЯ МАСТАЦКАЯ ГАЛЕРЭЯ ТВОРАЎ Л.Д. ШЧАМЯЛЁВА
г. Мінск, ул. Рэвалюцыйная, 10.
Тэл.: 321 24 30.
Экспазіцыя:
■ **"Жыццёвы і творчы шлях народнага мастака Беларусі Леаніда Шчамялёва"**.
Выстава:
■ Гістарычная выстава **"Як Фенікс з попелу. Разбуранне і аднаўленне Варшавы 1939 — 1955"**.

МАСТАЦКАЯ ГАЛЕРЭЯ МІХАІЛА САВІЦКАГА
г. Мінск, пл. Свабоды, 15.
Тэл.: 321 24 30.
Экспазіцыі:
■ **"Мінск губернскай. Шляхецкі побыт"**.
■ **"Мастак. Грамадзянін. Герой"**. Прысвечана Герою Беларусі, народнаму мастаку Беларусі, ганароваму грамадзяніну г. Мінска Міхаілу Савіцкаму.
Выставы:
■ Выстава **"Машыны, якія гавораць / Talking machine"**, пры ўдзеле творчай групы "Рамзэс Экспа" — да 27 сакавіка 2016 года.
■ Выстава твораў Віктара Маркаўца **"Заслаўе. Жывапіс імпрэсіі старога горада"** — з 16 снежня да 10 студзеня 2016 года.

МІНСКАЯ ГАРАДСКАЯ РАТУША
г. Мінск, пл. Свабоды, 2а.
Тэл.: 321 24 30.
Экспазіцыя:
■ **"Мінск у гістарычнай прасторы. Картаграфічны кабінет"**.
Выстава:
■ Выстава **"Мінск сярод сяброў. Гарады-пабрацімы сталіцы Беларусі"**.

МУЗЕЙ "ЛОШЫЦКАЯ СЯДЗІБА"
г. Мінск, праезд Чыжэўскай, 8.
■ Пастаянная экспазіцыя.

ФЛІГЕЛЬ ЛОШЫЦКАГА СЯДЗІБНА-ПАРКАВАГА КОМПЛЕКСУ
г. Мінск, праезд Чыжэўскай, 10.
Тэл.: 285 18 86.
Экспазіцыі:
■ **"Кола часу"** — прадметы гарадскіх і сялянскай культуры кан. XIX — сяр. XX стст.
■ "Народныя іконы Беларусі 2-й пал. XIX ст."

сыходзячых крокаў" Д.Багаслаўскага.
■ **14** — "Прывітанне, лета, альбо Навэлы пра лагер" ад мім-тэатра "GESTUS".
■ **15** — "Нямое каханне" — аўтарскі праект Ігара Сігова.
■ **16** — "Адвечная песня" Янкi Купалы.
■ **17** — "Кантракт" Ф.Вебэра.
■ **18** — "Лямур, тужур і абажур" ад Міжнароднага грамадскага аб'яднання "Тэатро" і артыстаў РТБД.
■ **19** — "Тры Жызэлi" А.Курэйчыка.

ЭКСПАЗІЦЫЯ "КАРЭТНАЯ"
г. Мінск, вул. Кірылы і Мяфодзія, 18. Тэл.: 321 24 30.
Экспазіцыі:
■ "Сані • вазок; каляска • брычка; карэта • вулпраж".
■ Віртуальная гульня **"Карэтны майстар"**.

АРХЕАЛАГІЧНЫ МУЗЕЙ
г. Мінск, вул. Кірылы і Мяфодзія, 6. Тэл.: 321 24 30.
■ Выстава-рэканструкцыя **"Прыцемкі Сярэднявечча. Прылады пакарання"** — да 31 студзеня 2016 года.

АРТ-ГАСЦЁЎНА "ВЫСОКАЕ МЬСТА"
г. Мінск, ул. Герцэна, 2а.
Тэл.: 321 24 30.
■ Выстава **"Гармонія кантрастаў"** (работы мастакоў творчага аб'яднання "Арцель" Рыгора і Наталлі Івановых) — да 10 студзеня 2016 года.

ГОМЕЛЬСКІ ПАЛАЦАВА-ПАРКАВЫ АНСАМБЛЬ
г. Гомель, пл. Леніна, 4.
Тэл.: (8-0232) 74 19 11.
Цэнтральная частка палаца
Экспазіцыі:
■ **"Культавыя прадметы"** ("Дамавая царква", паўночны рызаліт палаца).
■ **"Чырвоная гасцёўня"**.
■ **"Зала ўрачыстых прыёмаў"**.
■ **"Адкрытае захаванне археалагічнай калекцыі музея"**

(міні-выстаўка "Эпоха гігантаў: знаходкі мегалацэроса ў Гомелі" — да 31 снежня).
■ **"Старажытная гісторыя Гомельшчыны"** (археалагічная экспазіцыя).
■ **"Жылы інтэр'ер канца XIX — пачатку XX стст."**.
■ **"Свет прыроды"** (выстаўкі "Загадкавыя фантазіі мора" і "Жывёльны свет Гомельшчыны") (грот палаца).
Выставы:
■ Інтэрактыўны выставачны праект **"У гасцях у казкі"** — да 14 лютага 2016 года.
■ Выстава традыцыйных нацыянальных кітайскіх строяў, жывапісу, рэчаў дэкаратыўна-прыкладной творчасці — **"Зямля Паднябёсная"** — да 13 снежня.
■ Юбілейная выстава мастака і заслужанага выкладчыка краіны Валянціна Пакаташкіна **"75. Дзеці, творчасць, любоў..."** — да 20 снежня.
■ Інтэрактыўны выставачны праект **"У гасцях у казкі..."** — да 14 лютага 2016 года.
■ **"Жывапіс Генадзя Жарына"** — да 20 снежня.
■ **"Новае ў археалогіі Гомельшчыны"** (новыя знаходкі з Мохавскай і Гомельскай археалагічных экспедыцый пад кіраўніцтвам А.А. Макушнікава) — да 1 лютага 2016 года.

Вежа палаца
Экспазіцыя:
■ **"Уладальнікі Гомельскага маёнтка Румянцавы і Паскевічы"**.
Выставы:
■ **"Кнігі ў белых халатах"** (медыцынскія выданні XIX — XX стст. з аддзела рэдкай кнігі Гомельскай

абласной універсальнай бібліятэкі імя У.І. Леніна) — да 20 снежня.
■ Мастацка-адукацыйны праект, прысвечаны творчасці гомельскіх мастакоў **"Край родны, назаўжды любімы"** з фондаў Гомельскага палацава-паркавага ансамбля — да 31 снежня.

Паўночнае крыло палаца
Экспазіцыя:
■ **"Свет звяроў Гомельшчыны"**.
Выстава:
■ Выстава **экзатычных жывёл**.

Зімовы сад
■ **"Свет субтрапічных раслін і жывёл"**.

Белая гасцёўня
■ **"Бетховен і яго наступнікі"** (канцэртная праграма ў рамках I Форуму класічнай музыкі ў Гомелі) — 15 снежня а 19-й.
■ **"Калядныя імправізацыі"** (джазавы канцэрт у выкананні "Vasabi Jazz Band") — 18 снежня а 19-й.
■ **"Серпанцін рэтра-мелодый"** (канцэрт у выкананні біт-гурта "УАТАТА") — 19 снежня а 17-й.
■ **"З любоўю да класікі"** (канцэртная праграма пры ўдзеле лаўрэата міжнароднага конкурсу Канстанціна Гарошкі і Віталія Фаміна) — 9 студзеня 2016 года а 17-й.

ГОМЕЛЬСКІ АБЛАСНЫ МУЗЕЙ ВАЕННАЙ СЛАВЫ
г. Гомель, вул. Пушкіна, 5.
Тэл.: (8-0232) 77 57 41.

■ Пастаянная ваенна-гістарычная экспазіцыя.
■ Пастаянная выстава тэхнікі на адкрытай пляцоўцы.
■ На тэрыторыі працуе пнеўматычны цір.
■ **"Музей крыміналістыкі"**.
■ Выстава **"Па праве Памяці"**, прысвечаная чырвонай арміі першай паловы XX стагоддзя, з фондаў музея.

ЛІДСКІ ГІСТОРЫКА-МАСТАЦКІ МУЗЕЙ
г. Ліда, вул. Перамогі, 37а.
Тэл.: (8-0154) 53 50 64.
■ Экспазіцыя **"Прырода Лідчыны"**.
Выставы:
■ **"Вядзём пачатак мы ад Гедыміна..."**.
■ **"Крылы над Лідай"** — выстава да 100-годдзя Лідскага аэрадрома.
■ Мемарыяльны пакой **Валянціна Таўлая**.
■ Выстава з прыватнага збору А.Фішбайна **"Рэчы побыту канца XIX — пачатку XX стст."**.
■ Музейна-вобразная зала **"Хрушчоўка 60-х"**.
■ Музейна-вобразная зала **"Як жылі нашы продкі"**.
■ Выстава **"Тры плюс ART"**.
■ Выстава **"Ад пяра гусінага да камп'ютара сучаснага"**.
■ Выстава **"Чароўны куфар"**.

ГАЛЕРЭІ
"УНІВЕРСІТЭТ КУЛЬТУРЫ"
г. Мінск, пл. Кастрычніцкая, 1.
Тэл.: 327 26 12.
■ Выстава **"Геніны гены"** (творы Генадзя Хацкевіча, а таксама яго дзяцей Аляксея і Мадлен і ўнукаў Ганны і Пятра) — да 16 студзеня 2016 года.
■ Першая персанальная выстава Іны Салдатавай **"Арт-хворь"** — да 14 снежня.

Па пытаннях размяшчэння рэкламы ў газеце "Культура" звяртайцеся па тэлефоне + 375 17 286 07 97 і па тэлефоне/факсе +375 17 334 57 41, альбо пішыце на электронны адрас kultura@tut.by!

ТЭАТРЫ
НАЦЫЯНАЛЬНЫ АКАДЭМІЧНЫ ВЯЛІКІ ТЭАТР ОПЕРЫ І БАЛЕТА РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ
г. Мінск, пл. Парыжскай камуны, 1. Тэл./факс: 334 11 56.
■ **12** — **"Іаланта"** (опера ў 2-х дзях) П.Чайкоўскага.
■ **13** — **"Лебядзінае возера"** (балет у 3-х дзях) П.Чайкоўскага.
■ **14** — **Вечар музыкі Георгія Свірыдава і Валерыя Гаўрыліна** (Камерная зала імя Л.П. Александровскай).

II Міжнародны Калядны конкурс вакалістаў:
■ **13** — **II тур конкурсу**. Пачатак а 10-й.
■ **15** — **"Новыя галасы сусветнай оперы"** — Гала-канцэрт фіналістаў конкурсу. Пачатак а 19-й.
VI Мінскі міжнародны Калядны оперны форум:
■ **16** — **"Царская нявеста"** (опера ў 2-х дзях) М.Рымскага-Корсакава.
■ **17** — **"Яўгеній Анегін"** (опера ў 3-х дзях) П.Чайкоўскага.

■ **18** — "Італьянская жарсць" — канцэрт маладых выканаўцаў "GANZONA ITALIANA".
■ **19** — "Кармэн" (прэм'ера оперы ў 3-х дзях) Ж.Бізэ.

БЕЛАРУСКІ ДЗЯРЖАЎНЫ АКАДЭМІЧНЫ МУЗЫЧНЫ ТЭАТР
г. Мінск, вул. Мяснікова, 44.
Тэл.: 200 81 26.
■ **12** — **"Бабскі бунт"** Я.Пічцікіна.
■ **13** — **"Соф'я Гальшанская"** У.Кандрусевіча.
■ **14** — **"Чароўная лямпа Аладзіна"** М.Самойлава.
Пачатак у 11.30.
■ **14** — **"Шалом Алейхем! Мір вам, людзі!"** А.Хадоскі.
■ **15** — **"Чырвоны Каптурык. Пакаленне NEXT"**

А.Рыбнікава. Пачатак у 11.30.
■ **15** — **"Адночы ў Чыркага"** Дж.Стайна, Г.Мілера, Дж.Кандэра і інш.
■ **17** — **"Блакiтная камя"** К.Брэйтбурга.
■ **18** — **"Мiстар Ікс"** І.Кальмана.
■ **19** — **"Юнона" і "Авось"** А. Рыбнікава.

БЕЛАРУСКІ ТЭАТР "ЛЯЛЬКА"
г. Віцебск, вул. Пушкіна, 2.
Тэл.: (8-0212) 36 32 50.
■ **19** — **"Таямніцы навагодняга лесу"**. Пачатак аб 11-й і а 14-й.